
**Стандардне оперативне
процедуре за поступање
са жртавама трговине
људима**

---

12. децембар 2018.

**Канцеларија за координацију
активности у борби против
трговине људима у Дирекцији
полиције   Министарства
унутрашњих   послова
Републике Србије**

Садржај

Садржај	2
Листа скраћеница	4
УВОД.....	5
I ДЕО – ОПШТЕ НАПОМЕНЕ.....	8
1. Циљ.....	8
2. Примена.....	8
3. Значење израза.....	10
4. Партнерство и одговорност у борби против трговине људима.....	12
а. Улоге партнера.....	12
5. Заштита података о личности.....	16
II ДЕО – СТАНДАРДНЕ ОПЕРАТИВНЕ ПРОЦЕДУРЕ.....	20
I ПРОЦЕДУРА – ПРЕЛИМИНАРНА ИДЕНТИФИКАЦИЈА И УПУЋИВАЊЕ.....	21
II ПРОЦЕДУРА – ФОРМАЛНА ИДЕНТИФИКАЦИЈА.....	25
1. РАДЊА – Иницијални разговор са претпостављеном жртвом.....	26
2. РАДЊА – Обавештавање и сарадња учесника у идентификацији.....	29
3. РАДЊА: Окончање поступка идентификације.....	31
III ПРОЦЕДУРА – ПОДРШКА И ЗАШТИТА ЖРТАВА ТРГОВИНЕ ЉУДИМА	33
1. РАДЊА: Хитна подршка - одговор на хитне потребе претпостављене жртве.....	33
2. РАДЊА – Континуирана подршка.....	35
Корак 1: Планирање подршке	35
Корак 2 : Реализација плана	37
Корак 3: Мониторинг и евалуација	39
3.2 Мониторинг	39
3.3 Евалуација Плана подршке	40
IV ПРОЦЕДУРА – ПОМОЋ И ПОДРШКА ЖРТВАМА ТРГОВИНЕ ЉУДИМА У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ И РЕШАВАЊУ ИМОВИНСКОПРАВНОГ ЗАХТЕВА, ОДНОСНО У ПАРНИЧНОМ ПОСТУПКУ ЗА НАКНАДУ ШТЕТЕ.....	41
1. РАДЊА – Помоћ и подршка жртвама трговине људима у кривичном поступку	41
2. РАДЊА – Право на помоћ у остварењу имовинскоправног захтева и/или по тужби за накнаду штете.....	44

V ПРОЦЕДУРА –ДОБРОВОЉНИ ПОВРАТАК ЖРТАВА ТРГОВИНЕ ЉУДИМА	45
1. РАДЊА – Повратак жртава трговине људима (држављана Р. Србије) и помоћ у реинтеграцији.....	45
2. РАДЊА - Повратак жртава трговине људима у земљу порекла (странаца).....	46
III ДЕО – АЖУРИРАЊЕ ОВИХ ПРОЦЕДУРА.....	48
IV ДЕО – ПРИЛОЗИ.....	49
1. Преглед стратешког и законодавног и оквира и ратификованих међународних конвенција	49
1.1 Стратешки оквир	49
1.2 Законодавни оквир.....	50
1.3 Међународне конвенције	52
2. Преглед постојећих Стандардних оперативних процедура, Индикатора за идентификацију, Меморандума/Протокола о сарадњи	55
2.1 Стандардне оперативне процедуре.....	55
2.2 Индикатори за идентификацију жртава.....	55
2.3 Меморандуми/Протоколи о сарадњи	56
V ДЕО – Листа контаката.....	57
1. Листа контаката на националном нивоу	57
2. Листа контаката на међународном нивоу.....	58

Листа скраћеница

ЕУ	Европска унија
ГРЕТА	Група експерата за сузбијање трговине људима
ЗКП	Законик о кривичном поступку
КЗ	Кривични законик
КИРС	Комесаријат за избеглице и миграције
МОР	Међународна организација рада
МСП	Министарство спољних послова
МУП	Министарство унутрашњих послова
ОЦД	Организације цивилног друштва
Процедуре	Стандардне оперативне процедуре
Центар	Центар за заштиту жртава трговине људима
ЦСР	Центри за социјални рад
УНОДЦ	Канцеларија УН за питања дроге и криминала

УВОД

У креирању делотворног одговора Републике Србије у области борбе против трговине људима наступиле су значајне стратешке, институционалне и законодавне измене, од усвајања Споразума о сарадњи између Министарства унутрашњих послова, Министарства финансија, Министарства правде, Министарства здравља, Министарства просвете и Министарства рада и социјалне политике у области борбе против трговине људима 12. новембра 2009. године, у чијем су се Анексу налазиле Смернице за стандардне оперативне поступке поступања са жртвама трговине људима.

Ове измене усмерене су ка ефикаснијем откривању и процесуирању кривичног дела трговине људима, уз разумевање да је приступ заснован на људским правима жртава део тог истог делотворног одговора.

1. Република Србија је држава кандидат за чланство у Европској унији (у даљем тексту: ЕУ) од 2012. године. Одлука о отварању приступних преговора донета је 2013. године. Преговори о приступању формално су отворени Међувладином конференцијом 21. јануара 2014. године у Бриселу.

Поглавља 23. (Правосуђе и основна права) и 24. (Правда, слобода и безбедност) отворена су 2016. године. Припремљени су Акциони планови за наведена поглавља и примена предвиђених активности је започела. Акциони план за Поглавље 23. предвиђа, између осталог, активности усмерене на ефикасну примену минималних стандарда предвиђених Директивом 2012/29/ЕУ,¹ у вези са правима, подршком и заштитом жртава криминала/оштећених страна, док Акциони план за Поглавље 24. предвиђа активности у циљу потпуне имплементације правних тековина ЕУ у области борбе против трговине људима.²

2. Године 2015. Република Србија се суочила са мигрантско/избегличком кризом, која је по свом обиму, изазовима које је донела, последицама на примену међународних стандарда у области заштите људских права, представљала једну од најважнијих глобалних и регионалних криза. Истовремено, кроз активности

---

¹ Мултидонаторски поверенички фонд за подршку сектору правосуђа у Србији, Светска банка, *Анализа права жртава и услуга у Србији и њихова усклађеност са Директивом ЕУ 2012/29/ЕУ*, 2016., доступно на: http://www.mdtfjss.org.rs/archive//file/VSS%20-%20Final%20Report%20-%2008%2008%202016_SERBIAN.pdf

² Посебно Директиве Европског парламента и Савета 2011/36/ЕУ од 5.4.2011. о спречавању и борби против трговине људима и заштити жртава и Директиве Савета 2004/81/ЕЗ од 29. априла 2004. о боравишним дозволама за држављане трећих земаља који су жртве трговине људима, или који су коришћени за деловања којима се омогућава незаконито усељење, који сарађују са надлежним државним органима

државних органа, организација цивилног друштва, међународних владиних и невладиних организација и самих грађана исказана је велика спремност да се на овај хуманитарни изазов одговори на адекватан начин.

Мигрантско/избегличка криза условила је и другачије сагледавање позитивних обавеза држава чланица међународних конвенција. Тако на пример Комитет за права детета Уједињених нација (у даљем тексту: УН), у својим Закључним запажањима за Србију, препоручује успостављање правичних и ефикасних азилних поступака, систематску идентификацију деце без пратње,³ док УН Комитет за људска права указује на потребу да се, између осталог, ојачају мере за спречавање и борбу против трговине људима, с посебним фокусом на мигранте и избеглице, као и да се Инспекцији рада и релевантним координационим телима обезбеди довољно средстава, обука и приступ за откривање и спречавање дечијег рада⁴ и сл.

3. На потребу другачијег сагледавања и делотворног одговора Републике Србије, указују и нови трендови у области трговине људима, као што су радна експлоатација, принудни/дечији бракови, принуда на вршење кривичних дела, принудно просјачење, ризици за децу/мигранте који нису у пратњи одраслих, ризици за децу у уличној ситуацији⁵ итд. Својеврстан путоказ у том смеру је и судска пракса Европског суда за људска права, посебно тумачење позитивних обавеза државе по чл.4 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.⁶

4. Ради креирања правилног одговора на ове изазове припремљен је и нов стратешки оквир. Најважнији стратешки документ је Стратегија превенције и сузбијања трговине људима, посебно женама и децом и заштите жртава 2017-2022. са Акционим планом за спровођење Стратегије за 2017. и 2018. годину. У Делу IV Прилози – 1.1 налази се Листа усвојених стратешких докумената.

---

³УН Комитет за права детета, *Закључна запажања о комбинованом другом и трећем периодичном извештају Републике Србије, 2017*, доступна на: <http://www.ljudskaprava.gov.rs/sr/node/143>

⁴ УН Комитет за људска права, *Закључна запажања о трећем периодичном извештају Србије, 2017*, доступна на: http://www.ljudskaprava.gov.rs/sites/default/files/dokument_file/zakljucna_zapazanja_komitetaccpr_c_srb_co_3_27019_e_srp.pdf

⁵ УН Комитет за права детета, *Општи коментар бр. 21 (2017) о деци у уличној ситуацији*, доступно на: <http://www.ljudskaprava.gov.rs/sr/node/143>

⁶ *Забрана ропства и принудног рада*

1. Нико се не сме држати у ропству или ропском положају.

2. Ни од кога се не може захтевати да обавља принудни или обавезни рад.

3. За сврхе овог члана израз "принудни или обавезни рад" не обухвата: а) рад уобичајен у склопу лишења слободе одређеног у складу са одредбама Члана 5 ове Конвенције или током условног отпуста; б) службу војне природе или, у земљама у којима се признаје приговор савести, службу која се захтева уместо одслужења војне обавезе; в) рад који се изискује у случају какве кризе или несреће која прети опстанку или добробити заједнице; г) рад или службу који чине саставни део уобичајених грађанских дужности.

5. Процес европских интеграција Србије довео је до убрзаног прилагођавања законодавног оквира са правним тековинама Европске уније. Листа донетих закона налази се у Делу IV Прилози – 1.2.

6. Убрзано законодавно прилагођавање праћено је и променама на институционалном - републичком и локалном нивоу.

7. У овој области израђене су следеће Стандардне оперативне процедуре:⁷

- Стандардне оперативне процедуре - Заштита деце избеглица и миграната⁸
- Хуманитарно управљање границама - Стандардне оперативне процедуре за граничну полицију⁹
- У припреми су и Стандардне оперативне процедуре за превенцију и заштиту избеглица и миграната од родно заснованог насиља (са УНФПА).

8. Због значајних институционалних, законодавних, политичких промена, чињенице да промењене околности захтевају другачији приступ у креирању проактивног приступа у идентификацији, потребе да се у већој мери истакне принцип заштите људских права жртава, кроз програме помоћи, подршке и заштите, приступило се изради нових Стандардних оперативних процедура (у даљем тексту: Процедуре) за поступање са жртвама трговине људима.

9. Ове Процедуре садрже преглед активности које се тичу идентификације, упућивања, подршке и заштите жртава трговине људима, укључујући помоћ и подршку жртвама трговине људима у кривичном поступку и остваривању имовинскоправног захтева, односно у пружању помоћи у парничном поступку за накнаду штете, као и добровољног повратка жртава и радњи којима се те активности реализују.

Надаље, њима се у мери у којој то дозвољава постојећи законодавни оквир, практично транспонују одредбе Конвенције Савета Европе о борби против трговине људима, затим препоруке из Извештаја о спровођењу Конвенције Савета Европе о

---

⁷ Наведене процедуре представљају смернице за поступање и њихова примена није обавезујућа, већ препоручена

⁸ Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, УНИЦЕФ и ИДЕАС, *Стандардне оперативне процедуре - Заштита деце избеглица и миграната*, 2016, доступне на: <https://www.unicef.org/serbia/sites/unicef.org.serbia/files/2018-08/SOP-za-zastitu-dece-izbeglica-i-migranata.pdf>

⁹ Међународна организација за миграције, *Хуманитарно управљање границама - Стандардне оперативне процедуре за граничну полицију*, 2016, доступне на: <https://serbia.iom.int/sites/default/files/publications/documents/Humanitarno%20upravljanje%20granica%20ma.pdf>

борби против трговине људима за Србију (Први и Други круг евалуације), који је сачинила Група експерата за сузбијање трговине људима (у даљем тексту: ГРЕТА), као и делови законодавства ЕУ у области права жртава трговине људима и општег оквира о заштити жртава кривичних дела са елементима насиља.

I ДЕО – ОПШТЕ НАПОМЕНЕ

1. Циљ

Јачање партнерства свих релевантних актера на локалном, националном, регионалном и међународном нивоу, у заштити људских права жртава трговине људима, посебно ради:

- Унапређења идентификације жртава трговине људима,
- Унапређења помоћи и заштите жртава трговине људима.

2. Примена

Процедуре се примењују се на све облике трговине људима, како на националном нивоу, тако и у прекограничним ситуацијама.

Жртви трговине људима нуди се и пружа - ако се са тим сагласи - помоћ, заштита и подршка чим се претпостави да је реч о жртви овог кривичног дела. Помоћ, заштита и подршка, описани овим Процедурама на располагању су јој пре, за време и одређено време након окончања кривичног поступка, па и онда када кривични поступак није ни покренут.¹⁰

Идентификација, пружање помоћи, подршке и заштите претпостављених и идентификованих жртава трговине људима не доводе у питање овлашћења органа поступка у предистражном и кривичном поступку.

Законом о спречавању насиља у породици предвиђено је да се осим сарадње у циљу спречавања насиља у породици овај закон примењује и на сарадњу државних органа и установа у кривичним поступцима и за друга кривична дела која су таксативно наведена у чл. 4. Закона о спречавању насиља у породици, између којих је у тачки 17. наведено и кривично дело трговина људима.¹¹

---

¹⁰ Чл.11 Директиве 2011/36/ЕУ Европског Парламента и Савета од 5.априла 2011. о спречавању и борби против трговине људима и заштити жртава

¹¹ Чл.4. Закона о спречавању насиља у породици

Процедуре имају своје упориште у законодавству Републике Србије, као и у најбољој пракси, на међународном и националном нивоу.

Процедуре садрже пет поглавља,¹² којима се утврђују специфичне активности и радње приликом:

1. Прелиминарне идентификације и упућивања претпостављених жртава,
2. Формалне идентификације жртава трговине људима,
3. Подршке и заштите жртава трговине људима,
4. Помоћи и подршке жртвама трговине људима у кривичном поступку и остваривању имовинскоправног захтева, односно у парничном поступку за накнаду штете,¹³ као и
5. Добровољног повратка жртава трговине људима.

У сваком од наведених поглавља пружају се одговори на следећа питања:

КО ће бити одговоран за различите описане радње?

ШТА (које) радње треба предузети?

КАДА применити те радње?

КАКО ће се извршавати описане радње, као и како ће се одвијати сарадња између различитих релевантних актера?

Праћење и оцену примене ових Процедура врши Канцеларија за координацију активности у борби против трговине људима у Дирекцији полиције, Министарства унутрашњих послова Републике Србије, Национални координатор за борбу против трговине људима и Радна група за спровођење и праћење Стратегије превенције и сузбијања трговине људима, посебно женама и децом и заштите жртава 2017-2022. године. Праћење и оцена примене врши се на основу свих прикупљених и доступних података свих учесника укључених у идентификацију, подршку и заштиту жртава, а кад год је то могуће и уз ангажовање независног спољњег евалуатора.

¹² Груписане према Конвенцији Савета Европе (Глава III – Мере за заштиту и унапређење права жртава, којима се гарантује равноправност полова, Главе V – Истрага, кривично гоњење и процедурално право)

¹³ Није ратификована Европска конвенција о компензацији жртава кривичних дела са елементима насиља, нити је формиран посебан државни фонд за накнаду штете жртвама кривичних дела са елементима насиља.

Канцеларија за координацију активности у борби против трговине људима, Национални координатор за борбу против трговине људима и Радна група за спровођење и праћење Стратегије превенције и сузбијања трговине људима, посебно женама и децом и заштите жртава 2017-2022. године, промовисаће успостављено партнерство надлежних државних органа и организација цивилног друштва (у даљем тексту: ОЦД), у области креирања политика, али и на свакодневном оперативном нивоу. Посебно, ови актери ће иницирати даље унапређење мултидисциплинарног одговора у области борбе против трговине људима, тако што ће се залагати за унапређење законодавног и институционалног оквира и јачање система националне координације, кроз формализовану сарадњу органа власти, ОЦД, међународних организација, академске заједнице, приватног сектора, удружења послодаваца, синдиката и медија.

3. Значење израза

Сви изрази у овим Процедурама имају једнако родно значење, без обзира да ли се користе у мушком или женском роду и односе се подједнако на мушки и на женски род. Поједини употребљени изрази имају следеће значење:

1. „трговина људима“ је врбовање, превоз, пребацивање, предаја, продаја, куповина, посредовање у продаји, скривање или држање другог лица, уз примену силе или претње, довођењем у заблуду или одржавањем у заблуди, злоупотребом овлашћења, поверења, односа зависности, тешких прилика другог, задржавањем личних исправа или давањем или примањем новца или друге користи, у циљу експлоатације његовог рада, принудног рада, вршења кривичних дела, проституције или друге врсте сексуалне експлоатације, просјачења, употребе у порнографске сврхе, успостављања ропског или њему сличног односа, ради одузимања органа или дела тела или ради коришћења у оружаним сукобима;¹⁴

Врбовање, превоз, пребацивање, предаја, продаја, куповина, посредовање у продаји, скривање или држање малолетног лица, ради искоришћавања, представља кривично дело трговина људима и кад није употребљена сила, претња или неки други од наведених начина извршења из чл. 388 ст.(1) Кривичног законика (у даљем тексту: КЗ);¹⁵

¹⁴ Према чл.388.ст. (1) Кривичног законика

¹⁵ Сходно чл.388.ст. (2) КЗ

2. „дете" је свако лице млађе од 18 година;^{16,17}
3. „жртва трговине људима" је свако физичко лице подвргнуто трговини људима;¹⁸
4. „претпостављена жртва трговине људима" је свако физичко лице за које се претпоставља да је жртва трговине људима, али које није формално идентификовано од стране Центра за заштиту жртава трговине људима (у даљем тексту: Центар) до окончања поступка идентификације или које је одбило да буде формално идентификовано као такво;¹⁹
5. „идентификована жртва трговине људима" је физичко лице које је у поступку идентификације од стране Центра, препознато као жртва трговине људима;
6. „информисани пристанак претпостављене и идентификоване жртве трговине људима" подразумева да је жртва добила све релевантне информације, пре него што је пристала да нешто добровољно учини. Информисани пристанак претпостављене и идентификоване жртве трговине људима је кључни предуслов за спровођење свих активности предвиђених овим Процедурама;
7. „дете без пратње" (или малолетник без пратње) је, као што је дефинисано у члану 1 Конвенције о правима детета, дете одвојено од оба родитеља и других рођака, и о коме ниједно одрасло лице не брине, а које би, било по закону или по обичајима, за то било одговорно.
8. „раздвојено дете" је, као што је дефинисано у члану 1 Конвенције, дете одвојено од оба родитеља или од својих претходних правних старатеља или старатеља по обичају, али не нужно и одвојено од својих рођака. Стога ово дете може бити и дете које има пратњу од стране другог одраслог члана фамилије.²⁰
9. „посебно угрожена лица", сходно одредбама Закона о странцима су: особе са инвалидитетом, старија лица, труднице, самохрани родитељи малолетне деце,

---

¹⁶ Дефиниција преузета из чл. 1. Конвенције о правима детета

¹⁷ Према чл.112. КЗ:

(8) Дететом се сматра лице које није навршило четрнаест година.

(9) Малолетником се сматра лице које је навршило четрнаест година, а није навршило осамнаест година.

(10) Малолетним лицем сматра се лице које није навршило осамнаест година.

¹⁸Сагласно дефиницији у Стратегији превенције и сузбијања трговине људима, посебно женама и децом и заштите жртава 2017-2022. Године. Усаглашено и са дефиницијом из чл. 4 Конвенције Савета Европе о борби против трговине људима

¹⁹Усклађено са чл.11 Директиве 2011/36/ЕУ Европског парламента и Савета од 5.4.2011. о спречавању и борби против трговине људима и заштити жртава

²⁰ Дефиниције из т.7. и 8. преузете су из *Општег коментара бр. 6 (2005) за поступање са децом без пратње и раздвојеном децом ван земље* УН Комитета за права детета, доступно на: <https://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/docs/GC6.pdf>

жртве мучења, силовања или неког другог облика тешког насиља (укључујући и насиље у породици и партнерским односима које може бити узроковано полом, родом, сексуалном оријентацијом и родним идентитетом), жртве трговине људима, особе које се у својој земљи порекла суочавају са опасношћу од мучења, нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања због своје сексуалне оријентације или родног идентитета, малолетници и малолетници без пратње;²¹

10. „посебно осетљиве друштвене групе“ су: групе лица или појединци, припадници групе који су, с обзиром на њихово лично својство, нарочито често изложени кршењу људских права и других права утврђених законом.²²

4. Партнерство и одговорност у борби против трговине људима

Партнери у заштити људских права жртава трговине људима на националном нивоу: органи власти,²³ ОЦД, међународне организације, академска заједница, медији, удружења послодаваца, синдикати и приватни сектор, сарађују у складу са законом и делују у доброј вери и са пуном одговорношћу за поступке које предузимају, свесни важности свог поступања за жртву трговине људима и последица које по њу може имати њихово поступање.

а. Улоге партнера

Савет Владе Републике Србије за борбу против трговине људима је најзначајније институционално тело у Републици Србији за борбу против трговине људима, на стратешком нивоу, које представља стручно и саветодавно тело Владе.²⁴ Саветом председава министар надлежан за унутрашње послове, а чине га чланови Владе: министар надлежан за послове финансија, министар надлежан за послове просвете,

---

²¹ Дефиниције 9. преузета је из чл. 3. Закона о странцима

²² Према *Стратегији превенције и заштите од дискриминације*, стр.3

²³ Орган власти је државни орган, орган територијалне аутономије и јединице локалне самоуправе, односно други орган или организација којој је поверено вршење јавних овлашћења

²⁴ Сходно Одлуци о образовању Савета за борбу против трговине људима („Сл.гласник РС“ бр. 92/2017), Савет је образован ради: *координације националних и међународних активности за борбу против трговине људима, разматрања извештаја релевантних тела међународне заједнице о трговини људима, заузимања ставова и предлагања мера за спровођење препорука од стране међународних тела у борби против трговине људима, праћења и оцењивања напретка у спровођењу Стратегије превенције и сузбијања трговине људима, посебно женама и децом и заштите жртава 2017-2022. и Акционог плана за спровођење Стратегије, усклађивања поступања надлежних државних органа и других организација и институција која су од значаја за борбу против трговине људима и предлагања мера за решавање уочених проблема и ангажовања потребних ресурса.*

науке и технолошког развоја, министар надлежан за послове рада, запошљавања, борацка и социјална питања, министар надлежан за послове здравља, и министар надлежан за послове правде.

Радну групу за спровођење и праћење Стратегије превенције и сузбијања трговине људима, посебно женама и децом и заштите жртава 2017-2022. године, образовану Решењем председника Савета, чине представници министарстава и државних органа, чији је рад од важности за спровођење Стратегије, уз равноправно учешће ОЦД (Удружење АСТРА и Удружење Атина)²⁵ и представника Црвеног крста Србије.

Препознајући вишедеценијску преданост и развијену експертизу ОЦД у промоцији, унапређењу и заштити људских права, посебно људских права жртава трговине људима, а у контексту грађења партнерства и мултидисциплинарног одговора на феномен трговине људима, посебно се истиче важност улоге ОЦД у свим областима борбе против трговине људима.

Решењем Владе Републике Србије,²⁶ именован је Национални координатор за борбу против трговине људима.

Одлуком Владе Републике Србије,²⁷ донетој на основу Закона о социјалној заштити, основан је Центар, који се састоји из две организационе јединице: Службе за координацију заштите жртава трговине људима и Прихватилишта за жртве трговине људима.²⁸

Реформа у Министарству унутрашњих послова (у даљем тексту: МУП) донела је и одговарајуће стратешке и оперативне промене. На стратешком нивоу у оквиру седишта Дирекције полиције²⁹ образована је Канцеларија за координацију активности у борби против трговине људима на националном нивоу са мултидисциплинарним приступом. На оперативном нивоу реформом организационих јединица МУП, које се баве сузбијањем трговине људима и изменом систематизације радних места, надлежност за поступање у случајевима трговине људима из Управе граничне полиције прешла је у Управу криминалистичке полиције, односно унапређени су организациони капацитети Управе криминалистичке полиције у борби против трговине људима. У оквиру Службе за

---

²⁵ Тренутно су изабрана два, од предвиђених пет представника ОЦД, који се бирају у сарадњи са Канцеларијом за сарадњу са цивилним друштвом

²⁶ „Сл.гласник РС“ бр. 90/2017

²⁷ „Сл.гласник РС“ бр. 35/2012

²⁸ У време израде Нацрта ово Прихватилиште није у функцији

²⁹ Полиција, у смислу Закона о полицији, представља *организован начин обављања законом уређених послова, коју чине полицијски службеници који, у обављању полицијских и других унутрашњих послова, штите и унапређују безбедност грађана и имовине, поштујући Уставом зајемчена људска и мањинска права и слободе и друге заштићене вредности у демократском друштву, уз могућност употребе средстава принуде у складу са Уставом и законом.*

борбу против организованог криминала формирано је Одељење за сузбијање трговине људима и кријумчарења људи.³⁰ У оквиру Полицијске управе за Град Београд, у Управи криминалистичке полиције, Одељењу за сузбијање крвних, сексуалних, саобраћајних деликата и трговине људима – формирано је III Одељење, у оквиру кога је Одсек за сузбијање трговине и кријумчарења људи, док су у полицијским управама у Новом Саду и Нишу формирани Одсеци за сузбијање трговине људима и кријумчарење људи. У осталим подручним полицијским управама, у зависности од њихове категоризације, формиране су групе за сузбијање трговине људима или су опредељени криминалистички инспектори који се баве проблематиком сузбијања трговине људима.

Управа граничне полиције као организациона јединица Дирекције полиције, обавља послове: надзора државне границе, граничне провере, подизања нивоа безбедности на аеродромима и међународном пловном путу на рекама Дунав, Тиса и Сава; сузбијања прекограничног криминала; анализе ризика; контроле кретања и боравка странаца; ефикасније заштите страних жртава трговине људима и рањивих категорија избеглица и миграната; азила; контроле законитости у раду и логистике.

У процесном делу, издваја се важност јавног тужилаштва и судова:

*Јавно тужилаштво је самостални државни орган који гони учиниоце кривичних дела и других кажњивих дела и предузима мере за заштиту уставности и законитости.*³¹

Од 1.1.2010. године, успостављена је нова тужилачка мрежа, тако да данас систем јавног тужилаштва чине Републичко јавно тужилаштво, апелациона јавна тужилаштва (у Београду, Новом Саду, Нишу и Крагујевцу), виша јавна тужилаштва,³² основна јавна тужилаштва и тужилаштва посебне надлежности (Тужилаштво за организовани криминал и Тужилаштво за ратне злочине).

У вишим јавним тужилаштвима су од 2012. године одређени тужиоци - контакт особе за предмете трговине људима, који поступају и координишу рад у овој области.

---

³⁰ Ово Одељење у свом саставу има три одсека, и то: Одсек за координацију, анализу и превенцију трговине људима, који обавља послове везане за координацију рада и размену података по линији рада трговине људима на међународном и националном нивоу и праћење реализације предмета оперативног рада и оперативних обрада; Одсек за сузбијање трговине људима, који обавља послове за откривање свих облика трговине људима, сузбијање и спречавање кривичног дела трговина људима, извршених од стране организованих криминалних група, криминалних група и појединаца, као и Одсек за сузбијање кријумчарења људи, који обавља послове расветљавања кривичног дела кријумчарења људи почињеног од стране организованих криминалних група и криминалних група.

³¹ Сходно чл. 2. ст.1. Закона о јавном тужилаштву

³² За поступање у предметима кривичних дела, на основу Закона о организацији и надлежности државних органа за борбу против високотехнолошког криминала, надлежно је Више јавно тужилаштво у Београду за територију Републике Србије, у коме је образовано посебно одељење за борбу против високотехнолошког криминала односно Посебно тужилаштво.

*Судови су самостални и независни државни органи који штите слободе и права грађана, законом утврђена права и интересе правних субјеката и обезбеђују уставност и законитост.*³³

Године 2010. је извршена реформа правосуђа, те су основани нови судови опште и посебне надлежности који су почели са радом дана 01.01.2010. године, док су сходно изменама Закона о уређењу судова и Закона о седиштима и подручјима судова и јавних тужилаштава - нови судови почели са радом дана 01.01.2014. године.

У контексту институционалног одговора истиче се и улога следећих актера:

- Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, због укупне надлежности сходно чл. 16. Закона о министарствима, између осталог, обављање послова државне управе који се односе на: инспекцијски надзор у области радних односа и безбедности и здравља на раду, систем социјалне заштите, систем породичноправне заштите, остваривање права и интеграцију избеглих и расељених лица, повратника по основу споразума о реадмисији, ромског становништва и других социјално угрожених група. У обављању инспекцијског надзора у области радних односа од посебне важности је улога Инспектората за рад,³⁴ и то у прелиминарној идентификацији и упућивању претпостављених жртава трговине људима (у контексту радне експлоатације);
- Комесаријата за избеглице и миграције (у даљем тексту: КИРС) који је након усвајања Закона о управљању миграцијама³⁵ преузео нове одговорности везане за управљање миграцијама. Закон о азилу и привременој заштити даље је проширио надлежности КИРС-а на обезбеђење материјалних услова за прихват тражилаца азила, привременог смештаја лица којима је одобрено право на азил, спровођење програма добровољног повратка странца чији је захтев за азил одбијен или одбачен или ако је поступак азила обустављен и других лица у систему азила и привремене заштите, као и спровођење програма интеграције лица којима је одобрено право на азил;
- Министарства спољних послова (у даљем тексту: МСП), који, поред осталог, има мандат везан за заштиту и помоћ грађанима Србије у иностранству (преко мреже дипломатско-конзуларних представништава);

---

³³ Сходно чл.1. ст.1. Закона уређењу судова

³⁴ Сходно овлашћењима која проистичу из Закона о инспекцијском надзору, Закона о раду, Правилника о облику и начину вршења унутрашње контроле инспекције у области радних односа и безбедности и здравља на раду и у области социјалне заштите („Сл. гласник РС”, бр. 118/2017) и другим законским и подзаконским актима

³⁵ Сходно чл.9. и 10. тог Закона

- Министарства финансија (посебно у делу утврђивања политике јавних расхода, управљања расположивим средствима јавних финансија, Управе царина и Управе за спречавање прања новца, као централног органа у систему борбе против прања новца и финансирања тероризма);
- Министарства правде у делу припреме одговарајућих закона, спровођења програма заштите учесника у кривичном поступку, извршења кривичних санкција, управљања одузетом имовином, међународне правне помоћи итд.;
- Министарства просвете, науке и технолошког развоја;
- Министарства здравља;
- Министарства државне управе и локалне самоуправе, посебно у односу на надлежност у систему локалне самоуправе;
- Министарства омладине и спорта;
- Министарства културе и информисања;
- Министарства трговине, туризма и телекомуникација (Сектор тржишне инспекције);³⁶
- Независних институција, посебно: Заштитника грађана, Повереника за заштиту равноправности, Повереника за информације од јавног значаја и заштиту података о личности, као и Регулаторног тела за електронске медије;³⁷
- Канцеларије за људска и мањинска права, која врши стручне послове за Владу и релевантна министарства, а односе се на: заштиту и унапређење људских и мањинских права, праћење усклађености националних закона са међународним уговорима и међународним документима о људским и мањинским правима;
- Канцеларије за сарадњу са цивилним друштвом, која представља институционални механизам за подршку и развој цивилног дијалога између Владиних институција и организација цивилног друштва.

5. Заштита података о личности

³⁶ Према дефинисаним надлежностима из Закона о министарствима, сходно овлашћењима која проистичу из Закона о инспекцијском надзору и других законских и подзаконских аката

³⁷ Самостална независна регулаторна организација, која врши јавна овлашћења ради делотворног спровођења утврђене политике у области пружања медијских услуга у Србији

Органи власти, ОЦД и међународне организације који учествују у идентификацији, упућивању, пружању помоћи и подршке жртвама трговине људима, дужни су да штите податке о личности, према Закону о заштити података о личности.

Будући да национални и прекогранични механизми идентификације, упућивања, подршке и заштите жртва трговине људима укључују и значајно прикупљање и обраду података о личности, што последично може довести и до нарушавања приватности жртва трговине људима, важно је успоставити пуну примену чл. 8 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода о праву на поштовање приватног и породичног живота.³⁸

Право на поштовање приватног и породичног живота и заштита података о личности су повезани појмови, на шта указује и пракса Европског суда за људска права.³⁹ *Заштита података о личности се сматра савременим и активним правом, које се спроводи тако што се успоставља систем контроле и равнотеже, када је реч о обради података о личности.*⁴⁰

Када је реч о подацима о личности, које прикупљају и обрађују полиција и правосудни органи *обрада тих података мора увек бити адекватна, релевантна и ограничена у односу на сврху.*⁴¹

ОЦД као учесници у идентификацији, упућивању, пружању помоћи и подршке жртвама трговине могу користити Приручник о изазовима у заштити података о личности,⁴² који им пружа одговарајуће препоруке за поступање у овој области.

У августу 2019. године започиње примена новог Закона о заштити података о личности са пратећим подзаконским актима, док се процес усклађивања са правним тековинама ЕУ⁴³ наставља.

---

³⁸ 1. Свако има право на поштовање свог приватног и породичног живота, дома и преписке.

2. Јавне власти неће се мешати у вршење овог права сем ако то није у складу са законом и неопходно у демократском друштву у интересу националне безбедности, јавне безбедности или економске добробити земље, ради спречавања нереда или криминала, заштите здравља или морала, или ради заштите права и слобода других.

³⁹ Council of Europe and EU Fundamental Rights Agency, *Handbook on European data protection law - 2018 edition*, доступно на: <http://fra.europa.eu/en/publication/2018/handbook-european-data-protection-law>

⁴⁰ Исто, стр.19

⁴¹ EUROPOL JOINT SUPERVISORY BODY, *VICTIMS OF TRAFFICKING IN HUMAN BEING: A data protection perspective*, 2015, доступно на: <https://www.dataprotectionauthority.be/sites/privacycommission/files/documents/victims%20of%20thb.pdf>

⁴² КОК е.В., *Data Protection Challenges in Anti-Trafficking Policies: A Practical Guide*, 2015., доступно на: https://www.dataact-project.org/fileadmin/user_upload/pdf/datAct_engl_Online.pdf

⁴³ Усвојена је Уредба 2016/679/ЕУ, од 27. априла 2016. године, Европског Парламента и Савета о заштити лица у вези са обрадом података о личности и о слободном кретању таквих података, као и

Сходно чл.3. Закона о заштити података о личности, руковалац података је *физичко или правно лице, односно орган власти који обрађује податке*, што значи да сви актери који су укључени у поступке идентификације, упућивања, помоћи, подршке и заштите жртава трговине људима:

- *морају предузети све потребне техничке, кадровске и организационе мере заштите података, у складу са утврђеним стандардима и поступцима, а које су потребне да би се подаци заштитили од губитка, уништења, недопуштеног приступа, неовлашћених промене, објављивања и сваке злоупотребе, као и да утврди обавезу лица која су запослена на обради, да чувају тајност података,*
- *дужни су да образују, воде и ажурирају евиденцију о обради података која садржи елементе из чл. 48. Закона, све у складу са Уредбом о обрасцу за вођење евиденције о обради података о личности („Службени гласник РС“ бр. 50/09).⁴⁴*

Иако нису директно укључени у активности предвиђене овим Процедурама, медији,⁴⁵ а посебно јавни медијски сервиси, Јавна медијска установа „Радио-телевизија Србије“ и Јавна медијска установа „Радио-телевизија Војводине“,⁴⁶ имају важну улогу у подизању свести и обезбеђењу шире подршке друштва свим актерима у борби против трговине људима. Ипак, слобода медијског изражавања подлеже одређеним ограничењима и то у односу на права и интересе личности о којима извештавају и пишу. Чл.11 Конвенције Савета Европе о борби против трговине

Директива 2016/680/ЕУ Европског Парламента и Савета, од 27. априла 2016. године, о заштити појединаца у вези са обрадом података о личности од стране надлежних органа у сврху спречавања, истраге, откривања или гоњења за кривична дела или извршавања кривичних санкција и о слободном кретању тих података.

⁴⁴ Повереник за информације од јавног значаја и заштиту података о личности, *Обавезе руковооца збирки података*, доступно на: <https://www.poverenik.rs/sr-yu/za%C5%A1tita-podataka/obaveze-rukovalaca-podatacima.html>

⁴⁵ Према чл.29. Закона о јавном информисању:

Медиј је средство јавног обавештавања које речима, сликом, односно звуком преноси уреднички обликоване информације, идеје и мишљења и друге садржаје намењене јавној дистрибуцији и неодређеном броју корисника.

Под медијем се у смислу овог закона нарочито подразумевају дневне и периодичне новине, сервис новинске агенције, радио-програм и телевизијски програм и електронска издања тих медија, као и самостална електронска издања (уређивачки обликоване интернет странице или интернет портали), а који су регистровани у Регистру медија, у складу са овим законом.

⁴⁶ Према чл. 7. став 1. Закона о јавним медијским сервисима:

Јавни интерес, у складу са законом којим се уређује област јавног информисања, који јавни медијски сервис остварује кроз своје програмске садржаје је:

- 2) *поштовање и представљање основних људских права и слобода, демократских вредности и институција и унапређивање културе јавног дијалога;*
- 3) *поштовање приватности, достојанства, угледа, части и других основних права и слобода човека;*

људима⁴⁷ штити приватни живот и идентитет жртава трговине људима. Такође, према чл. 79.ст.1. Закона о јавном информисању: *Достојанство личности (част, углед, односно пијетет) лица на које се односи информација правно је заштићено*, док се према чл. 80. Закона, подаци из приватног живота, лични писани записи, записи лика и гласа, не могу објављивати без пристанка оног на кога се односе, осим изузетака предвиђених чл. 82. тог Закона (када је јавни интерес подређен приватном).

---

⁴⁷ 1. Свака страна уговорница треба да заштити приватан живот и идентитет жртава. Лични подаци о њима треба да се чувају и користе у складу са условима предвиђеним Конвенцијом о заштити појединаца у погледу аутоматске обраде личних података (ЕТС бр. 108).

2. Свака страна уговорница треба да усвоји мере којима ће посебно да осигура да идентитет или подаци који омогућавају идентификацију детета које је жртва трговине људима, не буду јавно објављени путем медија, или на било који други начин, осим у изузетним случајевима, у циљу лакшег проналажења чланова породице или да се на други начин обезбеди добробит и заштита детета.

3. Свака страна уговорница треба да размотри доношење мера, у складу са чланом 10. Конвенције за заштиту људских права и основних слобода према тумачењу Европског суда за људска права, чији је циљ подстицање медија на заштиту приватног живота и идентитета жртава путем медијске саморегулације или регулаторних или корегулаторних мера.

II ДЕО – СТАНДАРДНЕ ОПЕРАТИВНЕ ПРОЦЕДУРЕ

Сви су дужни да пријављују кривична дела за која се гони по службеној дужности, о којима су обавештени или су за њих сазнали на други начин.⁴⁸

Службена и одговорна лица⁴⁹ могу бити кривично одговорна у случају непријављивања кривичног дела трговине људима, сагласно чл. 332. КЗ.⁵⁰

---

⁴⁸ Државни и други органи, правна и физичка лица пријављују кривична дела за која се гони по службеној дужности, о којима су обавештена или за њих сазнају на други начин.

⁴⁹ Сходно чл. 112.ст.3. КЗ, службеним лицем се сматра:

- 1) лице које у државном органу врши службене дужности;
- 2) изабрано, именовано или постављено лице у државном органу, органу локалне самоуправе или лице које стално или повремено врши службене дужности или службене функције у тим органима;
- 3) јавни бележник, јавни извршитељ и арбитар, као и лице у установи, предузећу или другом субјекту, којем је поверено вршење јавних овлашћења, које одлучује о правима, обавезама или интересима физичких или правних лица или о јавном интересу;
- 4) службеним лицем сматра се и лице којем је фактички поверено вршење појединих службених дужности или послова;

Сходно чл.112.ст.5. КЗ:

Одговорним лицем се сматра лице које на основу закона, прописа или овлашћења врши одређене послове управљања, надзора или друге послове из делатности правног лица, као и лице коме је фактички поверено обављање тих послова.

Одговорним лицем сматра се и службено лице кад су у питању кривична дела код којих је као извршилац означено одговорно лице, а у овом закону нису предвиђена у глави о кривичним делима против службене дужности, односно као кривична дела службеног лица.

⁵⁰ Чл.332. КЗ:

(1) Ко зна да је неко лице учинило кривично дело за које се по закону може изрећи затвор од тридесет до четрдесет година или зна само да је такво дело учињено па то не пријави пре него што су дело, односно учинилац откривени, казниће се затвором до три године.

(2) Службено или одговорно лице које свесно пропусти да пријави кривично дело за које је сазнало у вршењу своје дужности, ако се за то дело по закону може изрећи пет година затвора или тежа казна, казниће се затвором од шест месеци до пет година.

(3) Службено или одговорно лице које свесно пропусти да пријави кривично дело свог подређеног које је он учинио при вршењу своје службене, војне или радне обавезе, ако се за то дело по закону може изрећи затвор од тридесет до четрдесет година, казниће се затвором од једне до осам година.

(4) За непријављивање кривичног дела или учиниоца из ст. 1. и 2. овог члана неће се казнити лице којем је учинилац супружник или са којим живи у трајној ванбрачној заједници, сродник по крви у правој линији, брат или сестра, усвојилац или усвојеник, као и супружник неког од наведених лица, односно лице које са неким од њих живи у трајној ванбрачној заједници, као и бранилац, лекар или верски исповедник учиниоца.

I ПРОЦЕДУРА – ПРЕЛИМИНАРНА ИДЕНТИФИКАЦИЈА И УПУЋИВАЊЕ

КО СУ УЧЕСНИЦИ У ПРЕЛИМИНАРНОЈ ИДЕНТИФИКАЦИЈИ И УПУЋИВАЊУ:

Учесници у прелиминарној идентификацији и упућивању жртава трговине људима су:⁵¹

1. запослени у МУП-у,
2. запослени у центрима за социјални рад (у даљем тексту:ЦСР) и установама социјалне заштите,⁵²
3. активисти ОЦД,
4. запослени у међународним невладиним и владиним организацијама,
5. запослени у установама у области дечије заштите, образовања, васпитања и здравства,⁵³
6. јавни тужиоци, судије у судовима опште надлежности и прекршајним судовима,
7. запослени у центру за азил или у другим објектима за смештај тражилаца азила КИРС-а,
8. запослени у дипломатско-конзуларним представништвима Републике Србије у иностранству,
9. запослени у инспекцијама рада (Инспекторат за рад у саставу Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања) и тржишној инспекцији (Сектор тржишне инспекције при Министарству трговине, туризма и телекомуникација),
10. запослени у другим органима јавне власти и свим другим претходно непоменутих правним лицима, као и
11. физичка лица.

---

⁵¹ Редослед уређен према изворима пријава поднетих Центра у последње три године. Извор: *ОСНОВНИ СТАТИСТИЧКИ ИЗВЕШТАЈ О ИДЕНТИФИКАЦИЈИ ЖРТАВА ТРГОВИНЕ ЉУДИМА за 2017 годину*, доступно на: <http://www.centarzztlj.rs/images/stat/17/2017%20Statisticki%20izvestaj.pdf>, *ОСНОВНИ СТАТИСТИЧКИ ИЗВЕШТАЈ О ИДЕНТИФИКАЦИЈИ ЖРТАВА ТРГОВИНЕ ЉУДИМА за 2016. годину*, доступно на: <http://www.centarzztlj.rs/images/stat/16/Statisticki%20izvestaj%20za%202016%20godinu.pdf> и *ОСНОВНИ СТАТИСТИЧКИ ИЗВЕШТАЈ О ИДЕНТИФИКАЦИЈИ ЖРТАВА ТРГОВИНЕ ЉУДИМА за 2015. годину*, доступно на: <http://www.centarzztlj.rs/images/stat/15/Statisticki%20izvestaj%20za%202015.%20godinu.pdf>

⁵² Тако Упутство министра за рад, запошљавање, борачка и социјална питања од 26.јула 2017., упућено центрима за социјални рад, установама социјалне заштите за смештај корисника и другим пружаоцима услуга за примену показатеља за прелиминарну идентификацију жртава трговине људима и поступање у случају сумње да је корисник жртва трговине људима, указује на обавезност примене индикатора за прелиминарну идентификацију жртава

⁵³

На локалном нивоу посебно важну улогу у прелиминарној идентификацији и упућивању имају локални механизми, и то:

- Локални тимови за борбу против трговине људима,
- Локални савети за миграције,
- Локални савети за безбедност,
- Локални механизам за спречавање насиља у породици,
- Локални механизми у образовним установама,
- Локални механизми за родну равноправност,
- Локални механизми за социјално укључивање Рома и Ромкиња, као и
- други локални механизми.

Учесници у прелиминарној идентификацији и упућивању обратиће нарочиту пажњу на „посебно угрожена лица“ и „посебно осетљиве друштвене групе“.

У поступку прелиминарне идентификације учесници могу користити постојеће индикаторе⁵⁴ за препознавање ризика од трговине људима:

а) Индикаторе трговине људима Канцеларије УН за питања дроге и криминала (УНОДЦ),

б) Индикаторе трговине људима Међународне организације рада (МОР),

в) Индикаторе за прелиминарну идентификацију жртава трговине људима за систем социјалне заштите за децу,

г) Индикаторе за прелиминарну идентификацију жртава трговине људима за систем социјалне заштите за одрасле,

д) Индикаторе за прелиминарну идентификацију жртава трговине људима за систем образовања,

ђ) Индикаторе за прелиминарну идентификацију жртава трговине људима за полицију:

ШТА УЧЕСНИЦИ У ПРЕЛИМИНАРНОЈ ИДЕНТИФИКАЦИЈИ ПРЕДУЗИМАЈУ У КОНТАКТУ СА ПРЕТПОСТАВЉЕНОМ ЖРТВОМ ТРГОВИНЕ ЉУДИМА:

Учесници у прелиминарној идентификацији, у непосредном контакту са претпостављеном жртвом, сагласно својим овлашћењима, чине следеће:

- а) процењују да ли је жртви неопходна хитна помоћ, подршка и осигурање безбедности;

---

⁵⁴ Погледати у Делу IV Прилози -2.2

б) претпостављену жртву упућују на систем подршке и заштите жртвама трговине људима;

в) информишу претпостављену жртву о:

- њеним правима, те да јој подршку и заштиту могу пружити органи власти, ОЦД и међународне организације у систему подршке и заштите жртвама трговине људима,

- дужности пријављивања околности случаја надлежним органима, без личних података, уколико она није сагласна са пријавом, ради предузимања других мера у борби против трговине људима.

КАДА ПРИЈАВИТИ СУМЊУ О ПРЕТПОСТАВЉЕНОЈ ЖРТВИ ТРГОВИНЕ ЉУДИМА:

Кад постоји сумња да је учињено кривично дело трговине људима или да је одређено лице учинилац тог кривичног дела, сумња се пријављује Тужилаштву и/или МУП-у **одмах** по сазнању.

Кад постоји сумња да је одређено лице жртва кривичног дела трговине људима, тада се, поред пријаве Тужилаштву и/или МУП-у из претходног става, претпостављена жртва упућује на систем подршке и заштите жртвама трговине људима успостављен у Р.Србији, без одлагања, имајући у виду ризике по безбедност конкретне жртве, или других жртава које су у експлоатацији у вези са тим конкретним случајем.

КАКО ПРИЈАВИТИ СУМЊУ О ПРЕТПОСТАВЉЕНОЈ ЖРТВИ ТРГОВИНЕ ЉУДИМА:

Свако ко има сазнање о претпостављеној жртви трговине људима, као и сама жртва⁵⁵ може о томе обавестити/поднети пријаву:

- Центру:
  - телефонским путем на дежурни телефон Центра 063 610 590
  - електронским путем на мејл адресу: centar@centarzztlj.rs
  - поштанска адреса за достављање документације: Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, Сектор за бригу о породици и социјалну заштиту, Центар за заштиту жртава трговине људима, Београд, Немањина бр. 22-26.
- Тужилаштву (у том граду)
- МУП-у/Полицији:
  - позивом на број 192 или

---

⁵⁵ Интернет презентација Центра садржи информације о самопрепознавању и доступној помоћи: <http://www.centarzztlj.rs/index.php/uputstvo-za-zrtve>

- Управи криминалистичке полиције: позивом на број +381 11 2471019 или +381 64 724 1019 или електронским путем на адресу: ukp@mup.gov.rs
- ЦСР-у (у том граду)

Уколико Удружење АСТРА⁵⁶ путем својих активности, посебно кроз обезбеђивање услуге СОС телефона за жртве трговине људима СОС телефон: + 381 11 785 0000 процени да је нека особа претпостављена жртва трговине људима, обавестиће Тужилаштво, МУП/Полицију и Центар, ради њене идентификације и даљег обезбеђивања подршке.⁵⁷

Уколико Удружење Атина путем својих активности, посебно кроз пружање дугорочне подршке и специјализованог сигурног смештаја, процени да је нека особа претпостављена жртва трговине људима, обавестиће Тужилаштво, МУП/Полицију и Центар, ради њене идентификације и даљег обезбеђивања подршке.

По пријему пријаве/обавештења:

- ✓ Запослени у подручним полицијским управама, одељењима Управе граничне полиције, укључујући и Канцеларију за азил, извештавају полицијски тим за сузбијање трговине људима МУП-а, надлежно тужилаштво и Центар;
- ✓ Запослени у Центру обавештавају полицијски тим за сузбијање трговине људима МУП-а, ради предузимања мера и радњи из њихове надлежности и надлежно тужилаштво;
- ✓ Запослени у дипломатско-конзуларним представништвима Републике Србије у иностранству обавештавају МСП и Центар;
- ✓ Запослени у центру за азил или у другим објектима за смештај тражилаца азила КИРС-а, обавештавају надлежно тужилаштво, МУП, Центар и ЦСР;
- ✓ Запослени у установама социјалне заштите, обавештавају надлежно тужилаштво, МУП, Центар и ЦСР;
- ✓ Запослени у установама у области дечије заштите, образовања⁵⁸ обавештавају надлежно тужилаштво, МУП, Центар и ЦСР;
- ✓ Запослени у установама у области васпитања и здравства, обавештавају надлежно тужилаштво, МУП, Центар и ЦСР;
- ✓ Запослени у инспекцијама (при Инспекторату за рад у саставу Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања и Сектору тржишне

⁵⁶ СОС ТЕЛЕФОН ЗА ЖЕНЕ СА ИСКУСТВОМ НАСИЉА – Национални СОС телефон, Удружење „АСТРА – АКЦИЈА ПРОТИВ ТРГОВИНЕ ЉУДИМА“ је за сада једини телефон специјализован за (потенцијалне) жртве трговине, бесплатна и лиценцирана услуга од 01.10.2018.

⁵⁷ Сагласно Меморандуму о сарадњи Удружења АСТРА и Центра за заштиту жртава трговине људима

⁵⁸Према одредбама Правилника о протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање („Сл.гласник РС“, бр. 30/2010)

инспекције при Министарству трговине, туризма и телекомуникација), обавештавају надлежно тужилаштво, МУП и Центар;

- ✓ Активисти ОЦД, особље у међународним невладиним и владиним организацијама обавештавају надлежно тужилаштво, МУП и Центар;
- ✓ Запослени у другим органима јавне власти и свим другим претходно непоменутиим правним лицима обавештавају надлежно тужилаштво, МУП и Центар;
- ✓ Када се сама жртва трговине људима обрати МУП-у, тужилашству, ЦСР-у или другим институцијама/организацијама, они ће је упутити на Центар.

II ПРОЦЕДУРА – ФОРМАЛНА ИДЕНТИФИКАЦИЈА

КО ПРЕДУЗИМА РАДЊУ:

Центар покреће поступак формалне идентификације жртве трговине људима, када околности из пријаве/обавештења да је одређено лице претпостављена жртва трговине људима и сви расположиви подаци, указују на то да је ову активност потребно предузети у контексту укупне помоћи, заштите и подршке која јој се обезбеђује, и када је то лице са тим сагласно.

Овај поступак може покренути стручни радник Центра, без претходне пријаве, када током вршења службених активности дође до сазнања да је неко лице претпостављена жртва трговине људима, само када је претпостављена жртва трговине људима са тим сагласна.

ШТА ПРЕДУЗИМА:

Покреће хитан стручни поступак процене у којем се, на основу прикупљених података, утврђује да ли је нека особа жртва трговине људима.

КАДА ПРЕДУЗИМА:

Током поступка идентификације стручни радник Центра⁵⁹ врши процену стања, потреба, снага и ризика претпостављене жртве трговине људима, анализира

---

⁵⁹Чл. 137.ст.2. Закона о социјалној заштити прецизира да:

Министар надлежан за социјалну заштиту утврђује стручне послове у социјалној заштити, као и ближе услове и стандарде за њихово обављање.

Правилником о стручним пословима у социјалној заштити („Сл. гласник РС”, бр. 1/2012 и 42/2013) прецизирани су *стручни послови у социјалној заштити, као и ближи услови и стандарди за њихово обављање*, док су Правилником о лиценцирању стручних радника у социјалној заштити („Сл. гласник РС”, бр. 42/2013) прописани *ближи услови за издавање лиценце, образац лиценце и начин издавања и*

контекст и наводе из пријаве, прикупља информације од релевантних партнера и координира процесом подршке жртви.

Поступак идентификације је ХИТАН.

Поступак се покреће одмах, а најкасније у року од 24 сата од пријаве.

Стручни радник Центра је дужан да у најкраћем могућем року и без одлагања спроведе поступак идентификације. У оправданим ситуацијама када је то неопходно ради прикупљања података, провере околности конкретног случаја или других околности који онемогућавају да се поступак идентификације оконча у најкраћем могућем року, идентификација може да траје најдуже три, односно девет месеци у сложеним случајевима, рачунајући од дана подношења пријаве.

КАКО СЕ ВОДИ ПОСТУПАК ИДЕНТИФИКАЦИЈЕ:

Сходно јавним овлашћењима, Центар ће одмах по пријему пријаве од учесника у прелиминарној идентификацији, започети рад по пријави.

Одмах по пријави:

- ✓ одређује се одговорни стручни радник Центра за рад на конкретном случају;
- ✓ процењује се, на основу доступних података о случају да ли постоји потреба за неодложном интервенцијом, односно хитним изласком на терен одмах, а најкасније у року од 24 сата;
- ✓ у случају када стање жртве и њени интереси то захтевају, успостављање првог контакта са жртвом ради идентификације може се одложити, на основу индивидуалне процене стања и ризика конкретне жртве;
- ✓ успоставља се комуникација и размена информација са другим учесницима у прелиминарној идентификацији, ради прикупљања релевантних података о случају и стању жртве.

1. РАДЊА – Иницијални разговор са претпостављеном жртвом

КО РАЗГОВАРА СА ПРЕТПОСТАВЉЕНОМ ЖРТВОМ:

Када је претпостављена жртва упућена Центру, стручни радник, у оквиру поступка идентификације, одржаће иницијални разговор са тим лицем. Уколико то

обнављања лиценце, односно суспензије и одузимања лиценце стручним радницима у социјалној заштити.

претпостављена жртва жели, овај разговор ће се обавити у присуству особе од поверења.

ШТА ПРЕДУЗИМА:

Стручни радник центра обавља разговор са претпостављеном жртвом у циљу успостављања односа поверења и информисања претпостављене жртве о њеним правима. Такође, стручни радник води структурирани интервју, ради стручног поступка процене општег стања жртве и прикупљања прелиминарних информација у поступку идентификације, у складу са психофизичким стањем жртве.

Ако је претпостављена жртва – странац или припадник националне мањине, који не влада српским језиком,⁶⁰ обезбедиће се стручно и квалитетно превођење.

КАДА ПРЕДУЗИМА:

Чим то околности случаја дозволе, док ће се трајање првог разговора у делу који се односи на прикупљање информација у поступку идентификације, ограничити, како се не би додатно угрозило психофизичко стање жртве.

КАКО ПРЕДУЗИМА:

Стручни радник Центра успоставља однос поверења и ствара сигурну и подстицајну атмосферу за спровођење идентификације, поштујући стандарде рада са жртвама трговине људима, права жртва и примењујући специфична стручна знања којима располаже:

- Применом стручних метода процене врши процену стања и хитних потреба жртве за подршком (процењују потребе за медицинским интервенцијама, потребу за збрињавањем жртве, обезбеђивање смештаја и сл.);
- Обављањем структурираног интервјуа прикупља прве податке о случају, уколико процени да тиме неће додатно угрозити психофизичко стање жртве.

Овај разговор ће се обавити на неутралном, мирном и безбедном месту, а претпостављена жртва ће, уколико је то могуће, одлучити где ће се разговор обавити.

Претпостављена жртва трговине људима, у поступку идентификације, већ у првом

---

⁶⁰ Чл.6. Закона о службеној употреби језика и писма: *Свако има право да у поступку пред органом, односно организацијом која у вршењу јавних овлашћења решава о његовом праву и дужности употребљава свој језик и да се у том поступку упознаје са чињеницама на свом језику.*

разговору са стручним радником Центра информише се о правима која јој припадају, без обзира да ли је то захтевала или не:

- Да самостално донесе одлуку о даљој сарадњи са Центром и другим актерима у помоћи, подршци и заштити;
- О праву на: сигурност и заштиту, прикладан и сигуран смештај, психолошку и материјалну помоћ, приступ хитној медицинској заштити и здравственој заштити,⁶¹ приступ образовању за децу,⁶² приступ тржишту рада, саветовање и информисање о њеним законским правима и правима која су јој доступна, на језику који разуме, о начину остваривања тих права, као и органима јавне власти, ОЦД, стручним радницима и правним лицима, који ту помоћ и подршку пружају;⁶³
- О праву на период за опоравак и размишљање, и то без обзира да ли је претпостављена жртва држављанин Р. Србије или странац, пре доношења одлуке о томе хоће ли сарађивати са органима гоњења у кривичном поступку против учинилаца кривичног дела, уколико се тиме не доводе у питање радње које спроводе надлежни органи у свим фазама одговарајућег националног поступка, а посебно код истраге и кривичног гоњења извршилаца овог кривичног дела;⁶⁴
- О праву на правну помоћ која ће јој омогућити да се њена права и интереси изнесу и размотре у одговарајућим фазама кривичног и парничног поступка. Ово посебно подразумева обавезу обавештавања претпостављене жртве о могућности подношења имовинскоправног захтева у кривичном поступку и/или подношења тужбе за накнаду штете у парничном поступку.

---

⁶¹ Чл.11.ст. 2.т.13) Закона о здравственој заштити прецизира да се здравствена заштита обезбеђује и жртвама трговине људима

⁶² Чл.3. Закона о основама система образовања и васпитања утврђује:

Свако лице има право на образовање и васпитање.

Држављани Републике Србије једнаки су у остваривању права на образовање и васпитање.

Лице са сметњама у развоју и инвалидитетом има право на образовање и васпитање које уважава његове образовне и васпитне потребе у систему образовања и васпитања, уз појединачну односно групну додатну подршку у настави и учењу или у посебној васпитној групи или школи, у складу са овим и посебним законом.

Лице са изузетним способностима има право на образовање и васпитање које уважава његове посебне образовне и васпитне потребе, у образовно-васпитном систему, у посебним одељењима или посебној школи, у складу са овим и посебним законом.

Страни држављанин, лице без држављанства и лице тражилац држављанства има право на образовање и васпитање под истим условима и на начин прописан за држављане Републике Србије.

⁶³Сагласно чл. 12 Конвенције Савета Европе

⁶⁴ Чл.13 Конвенције Савета Европе о борби против трговине људима прецизира обавезу страна уговорница да предвиде време за опоравак и размишљање, када постоје оправдани разлози да се верује да се ради о жртви. У литератури се често уместо израза *време за опоравак и размишљање* користи израз *период рефлексije*.

- О условима за одобрење привременог боравка ако је страни држављанин,⁶⁵ о праву на подношење захтева за азил (право на уточиште, супсидијарна заштита, забрана протеривања или враћања);⁶⁶

Ако се претпостављена жртва појављује у својству сведока и/или оштећеног кривичним делом, орган поступка обавестиће то лице о правима и обавезама сведока и/или оштећеног у кривичном поступку.

2. РАДЊА – Обавештавање и сарадња учесника у идентификацији

Центар током идентификације:

1. О започетом поступку идентификације жртве трговине људима, одмах, а најкасније у року од 24 сата, обавештава МУП/полицијски тим за сузбијање трговине људима и надлежно тужилаштво, уколико је пријава сумње на трговину људима примљена од других актера прелиминарне идентификације;
2. Одмах обавештава надлежни ЦСР,⁶⁷ уколико је у питању **дете**⁶⁸ или одрасла особа за коју се процењује да није у стању да штити своје интересе, како би се предузеле мере заштите из надлежности органа старатељства те, уколико је потребно, одредио старатељ⁶⁹ који ће се старати о најбољем интересу детета или одрасле особе;
3. Надлежној Полицијској управи МУП-а према месту боравка жртве (ако је страни држављанин) подноси Захтев за издавање одобрења за привремени боравак;⁷⁰
4. Обавештава лице/организацију која је претпостављену жртву трговине људима упутила Центру о донетој одлуци о покретању поступка идентификације у року од 24 сата, од доношења одлуке;
5. Током идентификације остварује комуникацију са релевантним актерима у датом случају, ради прикупљања информација за потребе идентификације и координира пружањем подршке претпостављеној жртви.

⁶⁵Сагласно чл. 62. Закона о странцима у временском трајању од 90 дана (усклађено са чл. 13 Конвенције Савета Европе о борби против трговине људима; чл. 6. Директиве 2004/81/ЕЗ)

⁶⁶ Према одредбама Закона о азилу и привременој заштити. Такође, усаглашено са чл. 11(6) Директиве 2011/36/ЕУ

⁶⁷ Правилник о организацији, нормативима и стандардима рада центра за социјални рад („Сл. гласник РС“ бр. 59/2008, 37/2010 и 39/2011 – др.правилник) ближе уређује обављање делатности центра за социјални рад у вршењу јавних овлашћења.

⁶⁸ Погледати и одредбе Правилника о начину вођења поступка и сачињавању записника о налажењу детета („Сл. гласник РС“, бр. 12/2011), који су донели Министар унутрашњих послова и министар рада и социјалне политике

⁶⁹ У складу са одредбама Породичног закона

⁷⁰ Према одредбама Закона о странцима

ЦСР, као орган старатељства:⁷¹

1. Примењује мере из своје надлежности ради омогућавања хитне подршке жртви и заштите њених права и интереса у сарадњи са Центром;
2. Започиње поступак проналажења породице (у циљу спајања породице) и доноси одлуку о спајању малолетника са породицом, ако је то у најбољем интересу детета.⁷² Уколико се ради о детету које је страни држављанин, овај поступак спроводи заједно са међународним организацијама и Црвеним крстом Србије, у сарадњи са Центром;
Уколико се на територији Р. Србије не налази породица претпостављене жртве - детета или је није могуће пронаћи, ако је уједно и страни држављанин, надлежни ЦСР у сарадњи са МУП-ом и МСП-ом, успоставља контакт с релевантним властима из земље порекла тог лица, како би започео процес утврђивања надлежности над малолетним лицем, као и да би се утврдила дугорочна решења за дете у питању.

---

⁷¹ Када су у питању деца претпостављене/идентификоване жртве трговине људима, у пружање подршке укључена су стручна лица из система рада и социјалне заштите, здравствене заштите, образовања и васпитања, унутрашњих послова, правосуђа, као и других надлежних органа и организација, која поступају и у складу са процедурама утврђеним у:

- Општем протоколу за заштиту деце од злостављања и занемаривања који је Влада Републике Србије усвојила 2005. године (закључак Владе РС 05 број 011-5196/2005, доступно на: <http://www.minrzs.gov.rs/files/doc/porodica/zlostavljanje/Opsti%20protokol%20zlostavljanje%20i%20zanemarivanje%20deca.pdf>),

- Правилнику о протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање („Сл.гласник РС“ бр. 30/2010),

- Посебном протоколу за заштиту деце у установама социјалне заштите од злостављања и занемаривања, који је усвојило Министарство рада, запошљавања и социјалне политике 2006. године (доступно на: <https://www.minrzs.gov.rs/files/doc/porodica/zlostavljanje/Psebni%20protokol%20socijalna%20zastita.pdf>)

- Посебном протоколу о поступању полицијских службеника у заштити малолетних лица од злостављања и занемаривања, који је усвојило Министарство унутрашњих послова 2012. године (доступно на: http://arhiva.mup.gov.rs/cms_cir/decaipolicija.nsf/Posebni_protokol_o_postupanju_policijskih_sluzbenika_u_zastiti_maloletnih_lica_od_zlostavljanja_i_zanemarivanja.pdf)

- Посебном протоколу за заштиту деце и ученика од насиља, злостављања и занемаривања у образовно-васпитним установама, који је усвојило Министарство просвете 2007. године (доступно на: http://www.mpn.gov.rs/wp-content/uploads/2015/08/Posebni_protokol_-_obrazovanje1.pdf)

- Посебном протоколу система здравствене заштите за заштиту деце од злостављања и занемаривања, који је усвојило Министарство здравља 2017. године (доступно на: http://www.zdravlje.gov.rs/downloads/2017/Oktobar/protokol_zlostavljanje_dece.doc)

- Посебном протоколу о поступању правосудних органа у заштити малолетних лица од злостављања и занемаривања који је усвојило Министарство правде 2009. године (доступно на: <https://www.minrzs.gov.rs/files/doc/porodica/zlostavljanje/Posebni%20protokol%20pravda.pdf>)

- Посебном протоколу инспекције рада за заштиту деце од злоупотребе дечијег рада који је усвојило Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања 2017. године. (бр.: 110-00-00394/2017-01)

⁷² И није у супротности са одредбама Закона о спречавању насиља у породици и чл.62.ст.9. Закона о странцима

3. Пружа подршку Центру и заједно са Центром и другим учесницима доноси план услуга за жртву, те учествује у његовој реализацији.

По започетом поступку идентификације жртве трговине људима, МУП/Полиција:

1. Предузима одговарајуће мере заштите жртве, ако јој прети опасност од учиниоца кривичног дела или других лица;⁷³
2. Надлежна Полицијска управа МУП-а, према месту боравка жртве (ако је страни држављанин), одобрава привремени боравак претпостављеној жртви;⁷⁴
3. Сарађује са Центром/стручним радником, као и другим учесницима у идентификацији, пружању подршке и помоћи жртвама,⁷⁵ те врши процену безбедносних ризика.

3. РАДЊА: Окончање поступка идентификације

КО ДОНОСИ ОДЛУКУ:

Стручни радник Центра доноси Одлуку о томе да ли је особа за коју се претпостављало да је жртва трговине људима и која је била у поступку идентификације, жртва трговине људима.

ШТА ЈЕ САДРЖАЈ ОДЛУКЕ:

Стручни радник Центра, након спроведеног поступка идентификације у форми интерног обрасца НАЛАЗА И МИШЉЕЊА у поступку идентификације, доноси једну од следећих одлука:

- Особа за коју се претпостављало да је жртва трговине људима и која је била у поступку идентификације НИЈЕ ЖРТВА ТРГОВИНЕ ЉУДИМА,
- Особа за коју се претпостављало да је жртва трговине људима и која је била у поступку идентификације ЈЕ ЖРТВА ТРГОВИНЕ ЉУДИМА.

Налаз и мишљење садржи податке о жртви и породици, податке о ситуацији експлоатације, мишљење жртве о свом статусу, тумачење и интерпретацију налаза и мишљење о томе да ли је особа жртва трговине људима, као и предлог даље подршке.

---

⁷³ Сходно чл.48. Закона о полицији

⁷⁴ Сходно одредбама Закона о странцима

⁷⁵ Према чл.16. Закона о полицији

Уколико учесник у прелиминарној идентификацији (ОЦД, орган јавне власти, међународна организација и др.) и/или претпостављена жртва затражи преиспитивање одлуке стручног радника Центра, Центар ће поново проценити основаност своје одлуке.⁷⁶

Центар увек доставља надлежној организационој јединици МУП-а, односно надлежном јавном тужилаштву, суду и надлежном ЦСР-у - Налаз и мишљење о резултатима спроведеног поступка идентификације, док другог учесника у прелиминарној идентификацији, који је жртву упутио на Центар, обавештава о донетој одлуци.

Центар ће претпостављену жртву обавештавати о свакој донетој одлуци, која се на њу односи.

КАДА СЕ ОДЛУКА ДОНОСИ:

По окончању поступка, а најкасније три, односно у изузетно сложеним случајевима - девет месеци од дана подношења пријаве/обавештења.

---

⁷⁶ Ово није у формалном смислу право на жалбу уређено Законом о општем управном поступку. Закон о социјалној заштити садржи одредбе о вршењу надзора над радом органа и ималаца јавних овлашћења. Министарство надлежно за социјалну заштиту врши надзор над стручним радом и инспекцијски надзор.

Правилником о вршењу надзора над стручним радом у установама социјалне заштите („Службени гласник РС”, бр. 15/1992) прописује се начин и поступак вршења надзора над стручним радом у установама социјалне заштите и грађана који обављају одређене послове у области социјалне заштите, начин на који треба отклонити уочене недостатке о извршеном надзору и друга питања од значаја за вршење надзора. Такође, Правилником о начину вршења надзора над стручним радом органа старатељства („Службени гласник РС”, бр.144/2014), прописује се начин вршења надзора над стручним радом у органу старатељства. Према чл.5.ст.1. овог Правилника:

Надзор се врши по службеној дужности, по сопственој или поводом поднете иницијативе трећег лица.

Уколико је претпостављена жртва – странац, право на жалбу и судску заштиту прецизирано је одредбама Закона о странцима (жалба против решења о одбијању захтева за одобрење привременог боравка, односно за продужење привременог боравка, и судска заштита против решења донетог у другостепеном поступку) и Закона о азилу и привременој заштити (жалба против првостепених одлука донетих у поступку азила, док се против коначних одлука донетих у поступку азила може покренути управни спор).

Такође, могуће је и изјављивање уставне жалбе сходно чл.82. Закона о Уставном суду *против појединачног акта или радње државног органа или организације којој је поверено јавно овлашћење, а којима се повређују или ускраћују људска или мањинска права и слободе зајемчене Уставом, ако су исцрпљена или нису предвиђена друга правна средства или је законом искључено право на њихову судску заштиту.*

КАКО СЕ ОДЛУКА ДОНОСИ:

На основу спроведеног стручног поступка, односно укупне анализе контекста тог случаја и свих информација садржаних у пријави/обавештењу, након разговора са претпостављеном жртвом, као и са партнерима – учесницима у прелиминарној идентификацији.

III ПРОЦЕДУРА – ПОДРШКА И ЗАШТИТА ЖРТАВА ТРГОВИНЕ ЉУДИМА

Претпостављена/идентификована жртва трговине људима током целог процеса подршке, од идентификације и у периоду размишљања и опоравка, па до престанка потребе за пружањем подршке, има право на слободан избор услуга и програма које ће користити, односно на избор пружаоца услуге који ће јој те услуге и програме обезбеђивати. Претпостављена/идентификована жртва самостално одлучује о избору организације са којом жели да сарађује у коришћењу услуга. Без пристанка жртве, односно њеног законског заступника, не сме се пружити било каква услуга, нити одабрати пружалац услуге, изузев у случајевима предвиђеним законом.

1. РАДЊА: Хитна подршка - одговор на хитне потребе претпостављене жртве

КО ПРЕДУЗИМА:

Сви учесници прелиминарне и формалне идентификације у ситуацији озбиљне егзистенцијалне угрожености жртве, обезбеђују и организују у сарадњи са релевантним органима власти и ОЦД - неодложно збрињавање и осигурање безбедности жртве.

ШТА ПРЕДУЗИМА:

Одмах по уочавању потребе за хитном подршком, сви учесници прелиминарне и формалне идентификације, сагласно својим овлашћењима, дужни су да одговоре на хитне потребе претпостављене жртве.

Хитна подршка обухвата обезбеђење:

- ✓ одговарајућих мера заштите, ради осигурања безбедности од стране МУП/Полиције,
- ✓ неодложног задовољавања основних животних потреба (храна, вода, одећа, обућа...),

- ✓ неодложне здравствене заштите, док у случају животне угрожености треба позвати хитну помоћ,
- ✓ осигурање безбедног смештаја⁷⁷

Безбедни смештај обезбеђује се пружањем услуге смештаја или повратком жртве у породицу, уколико је процењено да је породица безбедно место за жртву. Одлуку о смештају жртве доносе месно надлежни ЦСР и Центар, у сарадњи са пружаоцима услуга и у зависности од расположивих слободних капацитета.

- ✓ посредовања са породицом уколико је потребно,
- ✓ правовремене информисаности, те се позива полиција, Центар и месно надлежни ЦСР ради даље хитне заштите жртве.

Хитна подршка може трајати до недељу дана и координисана је путем почетног плана подршке, који одмах након неодложне интервенције доноси Центар.

Одмах по пријему обавештења, а најкасније у року од 24 сата од пријема обавештења, стручни радник Центра започиње координисање пружања услуга ургентног прихвата и свих других повезаних услуга претпостављеној жртви трговине људима, у сарадњи са месно надлежним ЦСР-ом, полицијом и пружаоцима услуга у области социјалне и здравствене заштите.

МУП/Полиција процењује непосредне безбедносне ризике којима је жртва изложена и предузима одговарајуће мере заштите,⁷⁸ по потреби сарађује са Центром (у делу процене који се односи на ризике у породици, ризик од поновне експлоатације, утицај извршиоца на жртву и сл.), самом жртвом и другим актерима у осигурању безбедности.

ЦСР реализује поступке неодложне интервенције и регулисања старатељске заштите, обезбеђења смештаја и олакшава комуникацију са другим институцијама на локалу.

Жртвама трговине људима пружа се здравствена заштита.⁷⁹

---

⁷⁷ Удружење за борбу против трговине људима и свих облика насиља над женама „Атина“ обезбедило је лиценцу за услугу социјалне заштите: становање уз подршку жртвама трговине људима. Такође, жртве се могу смештати у лиценцирано Прихватилиште за жртве насиља у породици при ЦСР Лесковац и Прихватилиште за децу, младе и одрасле жртве насиља у породици, злостављања у породици, злостављања или занемаривања при ЦСР Панчево

⁷⁸ Како то предвиђа чл.48. Закона о полицији

⁷⁹ Чл.11.ст.2.т.(13) Закона о здравственој заштити прецизира да се здравствена заштита обезбеђује и жртвама трговине људима

Предузимање медицинских мера противно вољи пацијента, односно законског заступника детета, односно пацијента лишеног пословне способности, дозвољено је само у изузетним случајевима.⁸⁰

Мера обавезног упућивања у психијатријску установу ограничена је Законом.⁸¹

КАДА ПРЕДУЗИМА:

Сви учесници хитне подршке предузимају активности неодложно, одмах по добијању обавештења о угрожености претпостављене жртве.

Центар може предузети мере заштите и пре успостављања непосредног контакта са претпостављеном жртвом.

КАКО ПРЕДУЗИМА:

Хитна заштита жртава реализује се координацијом активности свих релевантних партнера у конкретном случају и према надлежностима одговарајућих система.

По потреби, полиција и тужилаштво доносе хитне мере заштите, укључујући хитне мере заштите од насиља у породици.⁸²

2. РАДЊА – Континуирана подршка

Корак 1: Планирање подршке

КО ПЛАНИРА ПОДРШКУ:

Центар/стручни радник у сарадњи са надлежним ЦСР-ом, ОЦД, одговарајућом образовном установом, Националном службом за запошљавање, здравственом установом и другим пружаоцима услуга, а када је потребно и другим органима и органима јединице локалне самоуправе, на којој се налази то лице.

Сарадња се остварује сходно одредбама Закона о социјалној заштити, одговарајућим актима донетим на основу тог Закона (одредбе о акредитацији и лиценцирању),⁸³ као и у складу са закљученим споразумима о сарадњи.⁸⁴

---

⁸⁰ Право на пристанак уређено је Законом о правима пацијената (чл.15.до19.)

⁸¹ Сходно чл.44. Закона о здравственој заштити о обавезном упућивању у психијатријску установу

⁸² Према одредбама Закона о спречавању насиља у породици

⁸³ Према одредбама Правилника о лиценцирању организација социјалне заштите, Правилника о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите, Правилника о лиценцирању стручних радника у социјалној заштити

⁸⁴Према чл.7. Закона о социјалној заштити:

Жртва трговине људима, у складу са својим потребама и способностима, учествује у процени свог стања и потреба, и одлучује о томе да ли ће прихватити понуђене услуге, на основу благовремено добијених информација. Сходно томе, жртва учествује у доношењу одлука које се тичу заштите њених права и интереса, што укључује и одлуке које се тичу избора услуге, програма и активности које ће користити, као и пружаоца услуга.⁸⁵

ШТА САДРЖИ ПЛАН ПОДРШКЕ:

План подршке садржи преглед предвиђених активности, којима се постижу дефинисани циљеви заштите, везано за:

- сигурност и заштиту жртве,
- психосоцијалну подршку,
- подршку у остваривању права у области социјалне и здравствене заштите, финансијску подршку, помоћ око смештаја/станована, помоћ у обуци/образовању, помоћ у запошљавању, помоћ око бриге о деци, као и посебна помоћ деци (психосоцијална одговарајућа узрасту),
- подршку у остваривању права на привремени боравак,
- подршку у остваривању права у кривичним и грађанским поступцима,
- као и задатке за достизање циљева, дефинисану одговорност – ко реализује одређене активности и задатке, рокове за реализацију активности, дефинисан рок за мониторинг и евалуацију, као и друге релевантне податке за успешност у реализацији плана и достизању добробити жртве.

КАДА СЕ ПЛАН ДОНОСИ:

Припрема Плана започиње већ у фази пружања хитне подршке (погледати 1. Радњу: Хитна подршка - одговор на хитне потребе претпостављене жртве), када се доноси почетни план, док се План подршке доноси након окончања почетног плана са трајањем до годину дана, а по потреби се може и продужавати.

План подршке доноси се у року до 14 дана од окончања почетног плана. Овај план заједнички припремају стручни радник Центра, претпостављена/идентификована жртва и укључене партнерске организације, које могу да обезбеде подршку и

Установе и други облици организовања утврђени законом који обављају делатност, односно пружају услуге социјалне заштите сарађују са установама предшколског, основног, средњег и високог образовања, здравственим установама, полицијом, правосудним и другим државним органима, органима територијалне аутономије, односно органима јединица локалне самоуправе, удружењима и другим правним и физичким лицима.

Сарадња у пружању услуга социјалне заштите остварује се првенствено у оквирима и на начин утврђен споразумима о сарадњи.

⁸⁵ Поглавље III Закона о социјалној заштити

реализују активности које одговарају на процењене приоритетне потребе корисника у одређеном временском периоду (период важења индивидуалног плана подршке), односно до остваривања циљева опоравка, (ре) интеграције и инклузије.

КАКО СЕ ПЛАН ДОНОСИ:

План се доноси на основу спроведеног стручног поступка процене потреба и свих расположивих информација о том лицу. Припрема се на српском језику, а ако је жртва странац или припадник националне мањине – на језику који разуме. Када је жртва страни држављанин или припадник националне мањине, учешће у сачињавању плана и информисање о свим сегментима плана обезбеђује се на језику који разуме.

Жртва самостално одлучује о избору организације са којом жели да сарађује у коришћењу услуга. Без пристанка жртве не сме се пружити било каква услуга, нити одабрати пружалац услуге, осим у законом предвиђеним околностима.⁸⁶

Корак 2: Реализација плана

КО СПРОВОДИ ПЛАН:

Сви учесници у поступку планирања, на основу обавеза прихваћених Планом подршке, реализују договорене активности, док Центар/стручни радник координише њихов рад.

Сви учесници у поступку планирања и пружања услуга обавезни су да се о свим непланираним или значајним догађајима или променама узајамно и правовремено информишу, ради доношења одлука о евентуалном предузимању нових заштитних мера и активности.

ШТА ПОДРАЗУМЕВА:

- остваривање свих права социјалне заштите и коришћење услуга у оквиру система социјалне заштите;
- мере породично правне заштите, посебно у заштити деце и одраслих жртава које нису у стању да самостално одлучују и брину о себи;
- услуге здравствене заштите;
- различите програме подршке за оснаживање, превазилажење трауме, за решавање различитих животних питања, као и различите активности

---

⁸⁶ Чл.35. Закона о социјалној заштити

усмерене на задовољавање појединачних потреба жртава, предвиђених Планом подршке.⁸⁷

КАДА СЕ СПРОВОДИ:

Континуирано, према Плану, према задатим роковима за реализацију, до изласка жртве из система подршке.

КАКО СЕ СПРОВОДИ:

По обављеној идентификацији и изради Плана, стручни радник Центра пружиће том лицу све неопходне информације о могућностима на располагању, укључујући услове под којима се помоћ пружа и са тим повезана ограничења (што подразумева и даљу сарадњу са судом, тужилаштвом, полицијом и Центром), ради добијања „информисаног пристанка“ на мере усмерене ка физичком, психолошком и социјалном опоравку.

Ако је реч о **детету** – жртви, у планирање и подршку детету, осим органа старатељства, укључен је и непосредни старатељ детета, док пристанак на учествовање у програмима пружања помоћи, поступцима пред судом и сл. треба добити како од лица које се стара о најбољем интересу детета, тако и од детета, ако је то могуће.

Током целог поступка, најбољи интерес **детета**, узимајући у обзир старост, зрелост, ставове, потребе и забринутости детета оцењује се на индивидуалној основи и мора бити примаран.⁸⁸

Уколико жртва трговине људима не да свој пристанак на План подршке, Центар ће обуставити активности по Плану.⁸⁹

Странцу-жртви трговине људима, укључујући и малолетника који је жртва:

- одобрава се привремени боравак уколико Центар сматра да је његов боравак нужен ради његове заштите, опоравка и осигурања безбедности или уколико суд, тужилаштво или полиција сматрају да је његово присуство неопходно због сарадње у кривичном поступку,⁹⁰

---

⁸⁷ Погледати Корак 1. - Шта садржи План подршке

⁸⁸Чл.6.ст. 1. Породичног закона: *Свако је дужан да се руководи најбољим интересом детета у свим активностима које се тичу детета.*

⁸⁹ Обавестиће то лице и о томе када наступа обустава активности

⁹⁰Сагласно чл. 63. Закона о странцима може се одобрити привремени боравак на период од годину дана, са могућношћу продужавања (чл.14 Конвенције Савета Европе о борби против трговине људима)

- омогућава се приступ тржишту рада и/или стручном усавршавању и образовању;
- обезбедиће се медицинска и друга неопходна помоћ.⁹¹

Корак 3: Мониторинг и евалуација

3.2 Мониторинг

КО ВРШИ:

Сви актери, учесници у реализацији планираних активности истовремено су укључени и у процес мониторинга.

Центар/Стручни радник систематски и континуирано прикупља податке о току и динамици реализације планираних активности, како би се пратила реализација активности предвиђених Планом подршке и евентуално предложила корекција тих активности.

ШТА МОНИТОРИНГ ПОДРАЗУМЕВА:

Систематско и континуирано прикупљање података о току и динамици реализације планираних активности, као и редовне састанке учесника укључених у реализацију Плана подршке.

Уколико неко од учесника, који су активно укључени у поступак идентификације, упућивања и помоћи жртви трговине људима, изрази сумњу у професионалност поступања другог учесника у конкретном случају, Центар ће организовати конференцију случаја свих партнера, ради расправљања спорних елемената и договора о даљим корацима.

КАДА СЕ СПРОВОДИ:

Континуирано, од почетка пружања подршке у складу са Планом подршке.

КАКО СЕ СПРОВОДИ:

Кроз редовну комуникацију, извештавање, састанке, конференције случаја и сл., како је то дефинисано Планом подршке.⁹²

---

⁹¹Сагласно чл. 62. и 63. Закона о странцима (чл.12 Конвенције Савета Европе о борби против трговине људима)

3.3 Евалуација Плана подршке

КО ВРШИ ЕВАЛУАЦИЈУ:

Сви актери, учесници у реализацији планираних активности истовремено су и учесници у процесу евалуације.

Процену резултата услуга и мера из Плана подршке на укупан опоравак жртве припрема Центар/стручни радник и доставља је свим учесницима у реализацији Плана.

ШТА ЕВАЛУАЦИЈА ПОДРАЗУМЕВА:

Процену резултата услуга и мера из Плана подршке на укупан опоравак жртве. Садржи одговоре на следећа питања:

- да ли је корисник сада безбедан,
- који су ризици непосредно присутни,
- које промене су настале током реализације плана у понашању и околностима корисника,
- који задаци су испуњени,
- какав напредак је постигнут у односу на постављене циљеве,
- уколико постоје препреке у испуњавању циљева на који начин могу бити умањене или уклоњене,
- да ли су потребе жртве задовољене.

Ради доношења следећих одлука:

- да ли је пружање услуга и даље потребно и које су услуге потребне?
- који су циљеви даљег рада?
- да даље интервенције и услуге нису потребне.

КАДА СЕ СПРОВОДИ:

У периодима предвиђеним за евалуацију Плана подршке.

КАКО СЕ СПРОВОДИ:

Анализирају се ефекти реализованих активности на остваривање планираних циљева Плана подршке.

---

⁹² Више о мониторингу и евалуацији прочитајте у: АСТРА, *Мониторинг и евалуација политика за сузбијање трговине људима: Приручник за заступнике жртава*, 2017., доступно на: <https://www.astra.rs/wp-content/uploads/2017/11/Priru%C4%8Dnik-za-zastupnike-%C5%BErtava.pdf>

Анализа се обавља на основу извештаја о реализацији преузетих обавеза према Плану подршке⁹³ од стране свих укључених актера, који се Центру достављају у писаној форми, најкасније недељу дана пре дефинисаног термина за евалуацију плана. Обухвата и податке о оствареним резултатима у заштити корисника, закључке о актуелном стању корисника из извештаја о реализацији Плана подршке свих укључених пружалаца услуга, као и предлоге за даљу заштиту ако је још увек потребна.

Све припремљене анализе достављају се учесницима у реализацији активности из Плана подршке, како би се унапредио рад на будућим случајевима пружања подршке и помоћи жртвама трговине људима.

IV ПРОЦЕДУРА – ПОМОЋ И ПОДРШКА ЖРТВАМА ТРГОВИНЕ ЉУДИМА У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ И РЕШАВАЊУ ИМОВИНСКОПРАВНОГ ЗАХТЕВА, ОДНОСНО У ПАРНИЧНОМ ЗА НАКНАДУ ШТЕТЕ

1. РАДЊА – Помоћ и подршка жртвама трговине људима у кривичном поступку

КО ПРУЖА ПОМОЋ:

Сви актери укључени у пружање помоћи и подршке жртви трговине људима, сагласно својим овлашћењима, дужни су да жртви пруже основне информације⁹⁴ о њеним законским правима и доступним услугама у кривичном поступку, те да је упуте на органе власти и ОЦД, који ту помоћ пружају.

Службе за информисање оштећених лица и сведока формиране су у свим вишим јавним тужилаштвима, јавним тужилаштвима посебне надлежности (у Тужилаштву за организовани криминал и Тужилаштву за ратне злочине), као и у Првом основном јавном тужилаштву у Београду.

У судској управи виших судова у Београду, Ваљеву, Врању, Зајечару, Зрењанину, Јагодини, Крагујевцу, Краљеву, Крушевцу, Лесковцу, Неготину, Нишу, Новом Пазару, Новом Саду, Панчеву, Пироту, Пожаревцу, Прокупљу, Смедереву, Сомбору, Сремској Митровици, Суботици, Ужицу, Чачку и Шапцу⁹⁵ организоване су службе за пружање подршке и помоћи сведоцима и оштећенима.

---

⁹³ Садржи и предлог о циљевима и активностима за даљи рад са корисником.

⁹⁴Према *Анализи права жртва и услуга у Србији и њиховој усклађености са Директивом ЕУ 2012/29/ЕУ*, МДФ и Светске банке: ЗКП иако примарни законодавни инструмент не обухвата механизме и приступе за пружање информација у складу са Директивом ЕУ.

⁹⁵ Сходно чл. 51.ст. 2. Закона о уређењу судова

Интерактивна мапа са Адресаром организација, служби и институција које пружају помоћ и подршку жртвама кривичних дела у Србији, доступна је на: <http://www.interaktivnamapa.rs/>.⁹⁶

ШТА ТА ПОМОЋ ПОДРАЗУМЕВА:

До 01.10.2019. године, када започиње примена Закона о бесплатној правној помоћи,⁹⁷ Центар обезбеђује пуномоћнике/адвокате за заступање оштећеног/жртве у кривичном предмету, док ОЦД ангажују пуномоћнике /адвокате у кривичним и парничним поступцима. Такође, ако малолетно лице као оштећени нема пуномоћника (већ од првог саслушања окривљеног), њега ће решењем поставити председник суда, а трошкови заступања падају на терет буџетских средстава суда.⁹⁸

Службе за информисање оштећених лица и сведока основане при тужилаштвима пружају лицима оштећеним кривичним делом и сведоцима у кривичном поступку детаљне информација о њиховим правима и обавезама, кривичном поступку и начину остаривања права у том поступку.⁹⁹

Службе за пружање подршке и помоћи сведоцима и оштећенима, формиране при судским управама виших судова, пружају подршку и помоћ сведоцима и оштећенима, кроз давање објашњења о њиховим улогама у кривичном поступку, начину на који се постављају питања пред судом, правној терминологији, наплати трошкова доласка и пружају све остале правне информације у вези са њиховим сведочењем, као и организације саслушања сведока и оштећеног у посебној просторији, уз пренос звука и слике без присуства странака и учесника кривичног поступка. Запослени у службама не разговарају о садржини исказа нити дају правне савете који се тичу самог сведочења.¹⁰⁰

КАДА СЕ ПРУЖА:

---

⁹⁶ Развијена у оквиру пројекта МДФ и Светске банке

⁹⁷ *Изузев одредаба чл. 44. до 52. које почињу да се примењују од дана приступања Републике Србије Европској унији*

⁹⁸Сходно чл. 154. Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица

⁹⁹ Брошура Службе за информисање у јавним тужилаштвима, доступна на: http://www.tok.jt.rs/html_tok/siols/brosura_cir.pdf

¹⁰⁰ Према обавештењу са интернет презентације Вишег суда у Новом Саду, доступно на:

http://www.ns.vi.sud.rs/strana-%D0%A1%D0%BB%D1%83%D0%B6%D0%B1%D0%B0_%D0%B7%D0%B0_%D0%BF%D0%BE%D0%BC%D0%BE%D1%9B_%D0%B8_%D0%BF%D0%BE%D0%B4%D1%80%D1%88%D0%BA%D1%83_%D1%81%D0%B2%D0%B5%D0%B4%D0%BE%D0%BA%D0%B0_%D0%B8_%D0%BE%D1%88%D1%82%D0%B5%D1%9B%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D1%85/1

У кривичном поступку.

КАКО СЕ ПРУЖА:

Жртва трговине људима може учествовати у кривичном поступку, у својству оштећеног и/или сведока.

Кад год је то могуће непосредно ће се применити одредба чл.26. о некажњавању Конвенције Савета Европе о борби против трговине људима (могућност да се казне не изричу жртвама за њихово учешће у незаконитим активностима, у оној мери у којој су оне биле присиљене на то).¹⁰¹

Права и обавезе сведока/оштећеног у кривичном поступку:

- Дужност одазивања на позив суда и сведочења;¹⁰²
- Дужност органа поступка да оштећеног или сведока заштити од увреде, претње и сваког другог напада;¹⁰³
- Овлашћење органа поступка да од полиције захтева да предузме мере заштите оштећеног или сведока,¹⁰⁴ да одреди статус посебно осетљивог сведока и постави му пуномоћника,¹⁰⁵¹⁰⁶ као и овлашћење суда да сведоку додели статус заштићеног сведока, уз одобрење мера посебне заштите;¹⁰⁷
- Овлашћење Комисије за спровођење Програма заштите¹⁰⁸ да одлучи о укључењу, продужењу, обустави и престанку Програма заштите,¹⁰⁹ у којем Јединица за заштиту МУП-а пружа заштиту и помоћ учесницима у кривичном поступку и њима блиским лицима;¹¹⁰
- Право оштећеног да: поднесе предлог и доказе за остваривање имовинскоправног захтева и да предложи привремене мере за његово

---

¹⁰¹ Грета (Група експерата за сузбијање трговине људима), *Извештај о спровођењу Конвенције Савета Европе о борби против трговине људима за Србију*, 2018, стр.37

¹⁰² Чл.92.ст.3. ЗКП

¹⁰³ Чл.102. ЗКП

¹⁰⁴ Чл.102. ст.5. ЗКП

¹⁰⁵ Чл.103. ЗКП

¹⁰⁶ Према Правилима о испитивању посебно осетљивог сведока из чл.104.ЗКП

¹⁰⁷ Чл.105-111. ЗКП

¹⁰⁸ Из чл.7.ст.1. Закона о програму заштите учесника у кривичном поступку

¹⁰⁹ Ако су услед давања исказа или обавештења значајних за доказивање у кривичном поступку изложени опасности по живот, здравље, физички интегритет, слободу или имовину

¹¹⁰ Према чл.12. Закона о програму заштите учесника у кривичном поступку:

Јединица за заштиту је специјализована организациона јединица Министарства унутрашњих послова која спроводи Програм заштите и обавља друге послове у складу са овим законом.

У спровођењу Програма заштите Јединица за заштиту обезбеђује заштићеном лицу и потребну економску, психолошку, социјалну и правну помоћ.

Сви државни органи, организације и службе дужни су да пруже помоћ Јединици за заштиту и да на њен захтев изврше радње из своје надлежности потребне за спровођење Програма заштите.

обезбеђење; указује на чињенице и предлаже доказе; ангажује пуномоћника, као и друга додатна права;¹¹¹

- Право на заштиту малолетних лица/**дече** као оштећених/жртва у кривичном поступку (саслушање уз помоћ психолога, педагога или другог стручног лица, само у изузетним околностима обавиће се више од два пута; када суд оцени да је то потребно, саслушање се обавља употребом техничких средстава за пренос слике и звука, без присуства странака и других учесника поступка, док се питања постављају посредством судије, психолога, педагога, социјалног радника или другог стручног лица и др. права;¹¹² апсолутна забрана суочења са окривљеним ако су испуњени услови из чл. 153. Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица; обавеза постављања пуномоћника од првог саслушања окривљеног, сходно чл. 154. Закона и начин вршења препознавања окривљеног из чл.155. тог Закона).

2. РАДЊА – Право на помоћ у остварењу имовинскоправног захтева и/или по тужби за накнаду штете¹¹³

КО ПРУЖА ПОМОЋ ЖРТВИ У ОВОМ ПОСТУПКУ:

Сви учесници у прелиминарној идентификацији, као и учесници у спровођењу Плана подршке, већ у првом контакту са претпостављеном жртвом, сходно својим овлашћењима, то лице ће обавестити о праву на подношење предлога и доказа за остваривање имовинскоправног захтева и предлагања привремених мера за његово обезбеђење у кривичном поступку против учиниоца кривичног дела и/или у парничном поступку по тужби за накнаду штете, као и о органима јавне власти, ОЦД и правним лицима који јој у томе могу пружити правну помоћ и подршку.

ШТА ПОДРАЗУМЕВА ПОМОЋ У ОСТВАРЕЊУ ИМОВИНСКОПРАВНОГ ЗАХТЕВА И/ИЛИ ПО ТУЖБИ ЗА НАКНАДУ ШТЕТЕ:

Право на пуномоћника/адвоката.

КАДА СЕ ПРУЖА ПОМОЋ:

---

¹¹¹ Из чл. 50. до 63. ЗКП

¹¹²Прецизирана чл. 152. Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица

¹¹³ Више информација о државним механизмима: публикације Удружења Астра и Анализа права жртва и услуга у Србији и њиховој усклађености са Директивом ЕУ 2012/29/ЕУ, МДФ и Светске банке

У кривичном и парничном поступку.

КАКО СЕ ПРУЖА ПОМОЋ У ОСТВАРЕЊУ ИМОВИНСКОПРАВНОГ ЗАХТЕВА И/ИЛИ ПО ТУЖБИ ЗА НАКНАДУ ШТЕТЕ:¹¹⁴

- Претпостављена жртва ће у првом контакту са учесником у прелиминарној идентификацији и стручним радником Центра добити информацију о могућности подношења имовинскоправног захтева у кривичном поступку.
- Наведену информацију пружиће јој и орган поступка у кривичном поступку, и то да жртва/оштећени има право да поднесе предлог и доказе за остваривање имовинскоправног захтева и да предложи привремене мере за његово обезбеђење.
- Орган поступка је дужан да прикупи доказе за одлучивање о имовинскоправном захтеву и пре него што је поднет.¹¹⁵
- Уколико се жртва/оштећени упути да имовинскоправни захтев оствари у парничном поступку, може тужбом иницирати поступак за накнаду материјалне и нематеријалне штете.¹¹⁶

У ПРОЦЕДУРА –ДОБРОВОЉНИ ПОВРАТАК ЖРТАВА ТРГОВИНЕ ЉУДИМА

1. РАДЊА – Повратак жртава трговине људима (држављана Р. Србије) и помоћ у реинтеграцији

КО ПРУЖА ПОМОЋ ЖРТВИ У ПОВРАТКУ И РЕИНТЕГРАЦИЈИ:

Дипломатско-конзуларна представништва Р. Србије, преко МСП, а у сарадњи са МУП-ом, Центром, надлежним органима и организацијама у страниој земљи и другим учесницима у повратку и реинтеграцији, обезбеђују услове за повратак жртава, уз дужно поштовање њихових права, безбедности и достојанства.

---

¹¹⁴ Накнада се првенствено остварује од учинилаца. По ратификацији Европске конвенције о накнади штете жртава кривичних дела са елементима насиља и по усвајању одговарајућег закона, накнада штете ће вероватно бити могућа и из других извора, као што је државни фонд за компензацију.

¹¹⁵ Чл.256.ст.1. ЗКП

¹¹⁶ Према чл. 170. Закона о парничном поступку: *Суд ће у току читавог поступка да призна странци право на бесплатну правну помоћ кад је странка потпуно ослобођена од плаћања трошкова поступка (члан 168. став 2), ако је то нужно ради заштите права странке, односно ако је то прописано посебним законом.*

ШТА ТА ПОМОЋ ПОДРАЗУМЕВА:

Обезбеђење путних докумената за повратак, свеобухватну процену ризика и безбедности, мере безбедности у трансферу и мере (ре) интеграције и инклузије.

КАДА СЕ ТА ПОМОЋ ПРУЖА:

Чим се за то створе услови, уз сагласност жртве.

КАКО СЕ ПРУЖА ПОМОЋ У ПОВРАТКУ И РЕИНТЕГРАЦИЈИ:

Путни лист издаје дипломатско или конзуларно представништво на чијем се подручју затекао држављанин Републике Србије, који је у иностранству без путне исправе, уз претходну проверу држављанског статуса лица коме треба да изда путни лист.¹¹⁷

Центар, на основу индивидуалног Плана подршке координише пружање дугорочне помоћи жртви трговине људима, на основу процене потреба тог лица и у консултацији са другим учесницима у поступку. (Погледати радње у Процедури II, III и IV).

2. РАДЊА - Повратак жртава трговине људима у земљу порекла (странаца)¹¹⁸

КО ПРУЖА ПОМОЋ ЖРТВИ У ПОВРАТКУ У ЗЕМЉУ ПОРЕКЛА:

Центар у сарадњи са КИРС-ом и другим учесницима у Р. Србији, као и са надлежним државним органима у земљи порекла, ОЦД и међувладиним организацијама у Србији и земљи порекла.

ШТА ТА ПОМОЋ ПОДРАЗУМЕВА:

Обезбеђење путних докумената за повратак, мере безбедности у трансферу и мере реинтеграције у земљи порекла. Ако је то могуће сачиниће се и посебна Процена ризика и безбедности пре повратка.

Центар ће обавестити партнерску организацију у земљи порекла о предузетим активностима из Плана подршке, као и о Налазу и мишљењу, те договорити даље механизме координације у конкретном случају.

---

¹¹⁷Сходно чл.17. Закона о путним исправама

¹¹⁸ Само ако није противно одредби чл. 83. Закона о странцима и чл.6. Закона о азилу и привременој заштити

КАДА СЕ ТА ПОМОЋ ПРУЖА:

Центар у сарадњи са КИРС-ом , другим учесницима у Р. Србији, као и са надлежним државним органима у земљи порекла, ОЦД и међувладиним организацијама у земљи порекла, који могу помоћи у прихвату и креирању програма реинтеграције у држави порекла жртве трговине људима, стара се о томе да се повратак реализује уз дужно поштовање права, безбедности и достојанства жртве трговине људима.

Пре повратка, жртви трговине људима ће се пружити све доступне информације о државним органима, установама, службама и организацијама цивилног друштва за подршку жртвама у држави у коју се враћа.

III ДЕО – АЖУРИРАЊЕ ОВИХ ПРОЦЕДУРА

Ове Процедуре се ажурирају када за то наступи потреба, а најмање једном годишње. Поступак ажурирања покреће Канцеларија за координацију активности у борби против трговине људима, тако што шаље упит свим члановима Радне групе за спровођење и праћење Стратегије превенције и сузбијања трговине људима, посебно женама и децом и заштите жртава 2017-2022. године.

Овај упит се шаље обавезно до 1. новембра текуће године и садржи три питања:

- Да ли сте и на које сте тешкоће наишли у примени ових Процедура?
- Које значајне промене у законодавном, институционалном и оперативном одговору државе у области борбе против трговине људима (од утицаја на рад појединих/свих актера), уочава/бележи Ваша организација/институција?
- С тим у вези, које конкретне измене/допуне предлагете у Процедурама?

По истеку рока за одговор, припрема се и Савету Владе Републике Србије за борбу против трговине људима доставља Извештај о примени, са предлогом за ажурирање Процедура, ради усвајања на седници Савета.

IV ДЕО – ПРИЛОЗИ

1. Преглед стратешког и законодавног и оквира и ратификованих међународних конвенција

1.1 Стратешки оквир

- Стратегија превенције и сузбијања трговине људима, посебно женама и децом и заштите жртава са Акционим планом за спровођење Стратегије („Сл.гласник РС“ бр. 77/2017)¹¹⁹
- Стратегија интегрисаног управљања границом у Републици Србији 2017-2020 са Акционим планом за спровођење Стратегије („Сл.гласник РС“ бр. 9/2017)
- Стратегија за борбу против високотехнолошког криминала за период 2019-2023. године са Акционим планом („Сл.гласник РС“ бр. 71/2018)
- Стратегија регулаторне реформе и унапређења система управљања јавним политикама за период 2016-2020. године са Акционим планом („Сл.гласник РС“ бр. 8/2016)
- Национална стратегија за родну равноправност за период од 2016. до 2020. године са Акционим планом за период од 2016. до 2018. године („Сл.гласник РС“ бр. 4/2016)
- Национална стратегија за спречавање и сузбијање насиља над женама и насиља у породици („Сл.гласник РС“ бр. 27/2011)
- Национална стратегија за младе за период од 2015. до 2025. године („Сл.гласник РС“ бр. 22/2015)
- Стратегија за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији за период 2016-2025. године са Акционим планом („Сл.гласник РС“ бр. 26/2016)
- Национална стратегија за решавање питања избеглица и интерно расељених лица за период од 2015. до 2020. године („Сл.гласник РС“ бр. 62/2015)
- Национална стратегија за борбу против прања новца и финансирања тероризма са Акционим планом („Сл.гласник РС“ бр. 3/2015)
- Стратегија превенције и заштите од дискриминације са Акциони планом за примену Стратегије (2014. до 2018.) („Сл.гласник РС“ бр. 60/2013)
- Стратегија развоја система бесплатне правне помоћи у Републици Србији („Сл.гласник РС“ бр. 74/2010)
- Стратегија заштите података о личности („Сл.гласник РС“ бр. 58/2010)
- Стратегија за управљање миграцијама („Сл.гласник РС“ бр. 59/2009)
- Национална стратегија за борбу против организованог криминала („Сл.гласник РС“ бр. 23/2009)
- Стратегија реинтеграције повратника по основу Споразума о реадмисији („Сл.гласник РС“ бр. 74/2011)
- Стратегија развоја социјалне заштите („Сл.гласник РС“ бр. 108/2005)

---

¹¹⁹ У припреми наведене Стратегије, коришћени су налази и из аналитичког документа: „Процена претње од тешког и организованог криминала“, који је припремило Министарство унутрашњих послова, доступно на: http://arhiva.mup.gov.rs/cms/resursi.nsf/SOKTA_procena_pretnji.pdf

1.2 Законодавни оквир

- Устав Републике Србије („Сл.гласник РС“ бр. 97/2008)
- Закон о Уставном суду („Сл.гласник РС“ бр. 109/2007, 99/2011, 18/13-Одлука УС, 40/15 и 103/15)
- Закон о министарствима („Сл.гласник РС“ бр. 44/2014, 14/2015, 54/2015, 96/2015 – др.закон и 62/2017)
- Закон о инспекцијском надзору („Сл.гласник РС“ бр. 36/15 и 44/2018 – др.закон)
- Закон о раду („Сл.гласник РС“ бр. 24/2005, 61/2005, 54/2009, 32/2013, 75/2014, 13/2017 – одлука УС и 113/2017)
- Закон о странцима („Сл.гласник РС“ бр. 24/2018)
- Закон о азилу и привременој заштити („Сл.гласник РС“ бр. 24/2018)
- Закон о граничној контроли („Сл.гласник РС“ бр. 24/2018)
- Закон о полицији („Сл.гласник РС“ бр. 6/2016, 24/2018 и 87/2018)
- Закон о евиденцијама и обради података у области унутрашњих послова („Сл.гласник РС“ бр. 24/2018)
- Закон о пресађивању људских органа („Сл.гласник РС“ бр. 57/2018)
- Закон о управљању миграцијама („Сл.гласник РС“ бр. 107/2012)
- Закон о запошљавању странаца („Сл.гласник РС“ бр.128/2014 и 113/2017)
- Закон о запошљавању и осигурању за случај незапослености („Сл.гласник РС“ бр. 36/2009, 88/2010, 38/2015, 113/2017 и 113/2017 – др.)
- Закон о условима за упућивање запослених на привремени рад у иностранство и њиховој заштити („Сл.гласник РС“ бр. 91/2015)
- Закон о основама система образовања и васпитања („Сл.гласник РС“ бр. 88/2017 и 27/2018 – др.закони)
- Закон о спречавању насиља у породици („Сл.гласник РС“ бр. 94/2016)
- Закон о забрани дискриминације („Сл.гласник РС“ бр. 22/2009)
- Закон о социјалној заштити („Сл.гласник РС“ бр. 24/2011)
- Закон о здравственој заштити; („Сл.гласник РС“ бр. 107/2005, 72/2009 – др.закон, 88/2010, 99/2010, 57/2011, 119/2012, 45/2013 - др.закон, 93/2014, 96/2015, 106/2015 и 113/2017 - др.закон)
- Закон о правима пацијената („Сл.гласник РС“ бр. 45/2013)
- Породични закон („Сл.гласник РС“ бр. 18/2005, 72/2011 – др. и 6/2015)
- Закон о парничном поступку („Сл.гласник РС“ бр. 72/2011, 49/2013 – одлука УС, 74/2013 – одлука УС, 55/2014 и 87/2018)
- Закон о облигационим односима („Сл.лист СФРЈ“ бр. 29/78, 39/85, 45/89 – одлука УС) и 57/89, „Сл.лист СРЈ“ бр. 31/93 и „Сл.лист СЦГ“ бр. 1/2003 – Уставна повеља)
- Закон о заштити података о личности („Сл.гласник РС“ бр. 97/2008, 104/2009 - др.закон, 68/2012 – одлука УС и 107/2012)
- Закон о заштити података о личности („Сл.гласник РС“ бр. 87/2018)¹²⁰
- Кривични закон („Сл.гласник РС“ бр. 85/2005, 88/2005 – испр., 107/2005 - испр., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014 и 94/2016)
- Законик о кривичном поступку („Сл.гласник РС“ бр. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013 и 55/2014)

¹²⁰ Према чл.102.: Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”, а примењује се по истеку девет месеци од дана ступања закона на снагу, осим одредбе члана 98. овог закона која се примењује од дана његовог ступања на снагу.

- Закон о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица („Сл.гласник РС“ бр. 85/2005)
- Закон о посебним мерама за спречавање вршења кривичних дела против полне слободе према малолетним лицима („Службени гласник РС“ број 32/2013)
- Закон о програму заштите учесника у кривичном поступку („Сл.гласник РС“ бр. 85/2005)
- Закон о одузимању имовине проистекле из кривичног дела („Сл.гласник РС“ бр.32/2013 и 94/2016)
- Закон о спречавању прања новца и финансирања тероризма („Сл. гласник РС“ бр. 113/2017)
- Закон о организацији и надлежности државних органа у сузбијању организованог криминала, тероризма и корупције („Сл.гласник РС“ бр. 94/2016)
- Закон о организацији и надлежности државних органа за борбу против високотехнолошког криминала („Сл. гласник РС“ бр. 61/2005 и 104/2009)
- Закон о одговорности правних лица за кривична дела („Сл.гласник РС“ бр. 97/2008)
- Закон о међународној правној помоћи у кривичним стварима („Сл.гласник РС“ бр. 20/2009)
- Закон о јавном реду и миру („Сл.гласник РС“ бр. 6/2016 и 24/2018)
- Закон о јавним набавкама („Сл.гласник РС“ бр. 124/2012, 14/2015 и 68/2015)
- Закон о спољним пословима („Сл.гласник РС“ бр. 116/2007, 126/2007 – испр. и 41/2009)
- Закон о путним исправама („Сл.гласник РС“ бр. 90/2007, 116/2008, 104/2009, 76/2010 и 62/2014)
- Закон о министарствима („Сл.гласник РС“ бр. 44/2014, 14/2015, 54/2015, 96/2015 – др.закон и 62/2017)
- Закон о јавном тужилаштву („Сл.гласник РС“ бр. 116/2008, 104/2009, 101/2010, 78/2011 – др.закон, 101/2011, 38/2012 – одлука УС, 121/2012, 101/2013, 111/2014 - одлука УС, 117/2014, 106/2015 и 63/2016 - одлука УС)
- Закон о уређењу судова („Сл.гласник РС“ бр. 116/2008, 104/2009, 101/2010, 31/2011 – др.закон, 78/2011 – др.закон, 101/2011, 101/2013, 106/2015, 40/2015 – др.закон, 13/2016, 108/2016, 113/2017, 65/2018 - одлука УС и 87/2018)
- Закона о седиштима и подручјима судова и јавних тужилаштава („Сл.гласник РС“ бр. 101/2013)
- Закон о Црвеном крсту Србије („Сл. гласник РС“ бр. 107/2005)
- Закон о службеној употреби језика и писма („Сл. гласник РС“ бр. 45/91, 53/93, 67/93, 48/94, 101/2005 - др. закон, 30/2010, 47/2018 и 48/2018 - испр.)
- Закон о општем управном поступку („Сл. гласник РС“ бр. 18/2016)
- Закон о јавном информисању („Сл. гласник РС“ бр. 83/2014, 58/2015 и 12/2016 – аутентично тумачење)
- Закон о јавним медијским сервисима („Сл. гласник РС“ бр. 83/2014, 103/2015 и 108/2016)
- Закон о бесплатној правној помоћи („Сл. гласник РС“ бр. 87/2018)¹²¹
- Закон о удружењима („Сл. гласник РС“ бр. 51/2009, 99/2011 и 44/2018 – др.закон)

¹²¹ Примена овог Закона започиње 1. октобра 2019. године, изузев одредаба чл. 44. до 52. које почињу да се примењују од дана приступања Републике Србије Европској унији

1.3 Међународне конвенције

Савет Европе:¹²²

- Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода са Протоколима (1.,2.,3.,4.,5.,6.,7.,8.,11.,12.,13.,14.,15.)¹²³
- Европска конвенција о екстрадицији, са Протоколима (1.,2., 3.,4.)¹²⁴
- Европска конвенција о међусобном пружању правне помоћи у кривичним стварима, са Протоколом¹²⁵
- Конвенција о заштити лица у односу на аутоматску обраду личних података, са Протоколом¹²⁶
- Европска социјална повеља¹²⁷
- Конвенција о спречавању мучења и нечовечних или понижавајућих поступака и кажњавања Савета Европе, измењене и допуњене Протоколом 1 и Протоколом 2 уз Конвенцију¹²⁸
- Конвенција о прању, тражењу, заплени и одузимању прихода стечених криминалом и о финансирању тероризма¹²⁹

---

¹²²Према: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list>

¹²³ Закон о ратификацији Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, измењене у складу са Протоколом број 11, Протокола уз Конвенцију за заштиту људских права и основних слобода, Протокола број 4 уз Конвенцију за заштиту људских права и основних слобода којим се обезбеђују извесна права и слободе који нису укључени у Конвенцију и Први Протокол уз њу, Протокола број 6 уз Конвенцију за заштиту људских права и основних слобода о укидању смртне казне, Протокола број 7 уз Конвенцију за заштиту људских права и основних слобода, Протокола број 12 уз Конвенцију за заштиту људских права и основних слобода и Протокола број 13 уз Конвенцију за заштиту људских права и основних слобода о укидању смртне казне у свим околностима („Сл.лист СЦГ – Међународни уговори”, бр. 9/2003, 5/2005, 7/2005 – исправка, „ Сл.гласник РС - Међународни уговори, број 12/2010 и 10/2015)

¹²⁴ Закон о потврђивању Европске конвенције о екстрадицији са додатним протоколима („Сл.лист СРЈ – Међународни уговори”, бр.10/2001), Закон о потврђивању Другог додатног протокола уз Европску конвенцију о екстрадицији („Сл.лист СЦГ – Међународни уговори”, бр. 2/2006), Закон о измени Закона о потврђивању Европске конвенције о екстрадицији са додатним протоколима („Сл. гласник РС - Међународни уговори”, бр. 12/2010), Закон о потврђивању Трећег додатног протокола уз Европску конвенцију о екстрадицији („Сл. гласник РС - Међународни уговори”, бр. 1/2011), Закон о потврђивању Четвртог додатног протокола уз Европску конвенцију о екстрадицији („Сл. гласник РС - Међународни уговори”, бр. 13/2013)

¹²⁵ Закон о потврђивању Европске конвенције о међусобном пружању правне помоћи у кривичним стварима, са Протоколом („Сл. лист СРЈ – Међународни уговори”, бр. 10/2001), Закон о ратификацији Другог додатног протокола уз Европску конвенцију о међусобном пружању правне помоћи у кривичним стварима („Сл. лист СРЈ – Међународни уговори”, бр. 2/2006)

¹²⁶ Закон о потврђивању Конвенције о заштити лица у односу на аутоматску обраду личних података („Сл. лист СРЈ – Међународни уговори”, бр. 1/1992, „Сл.лист СЦГ – Међународни уговори”, бр. 11/2005 и „Сл. гласник РС – Међународни уговори”, бр. 98/2008 и 12/2010)

¹²⁷ Закон о потврђивању ревидиране Европске социјалне повеље („Сл. гласник РС – Међународни уговори”, бр. 42/2009)

¹²⁸ Закон о ратификацији Конвенције о спречавању мучења и нечовечних или понижавајућих поступака и кажњавања Савета Европе, измењене и допуњене Протоколом 1 и Протоколом 2 уз Конвенцију („Сл.лист СЦГ – Међународни уговори”, бр. 9/2003)

¹²⁹ Закон о потврђивању Конвенције о прању, тражењу, заплени и одузимању прихода стечених криминалом и о финансирању тероризма („Сл. гласник РС – Међународни уговори”, бр. 19/2009)

- Конвенција о прању, тражењу, заплени и конфискацији прихода стечених криминалом¹³⁰
- Кривичноправна конвенција о корупцији, са Протоколом¹³¹
- Грађанскоправна конвенција о корупцији¹³²
- Европска конвенција о вршењу дечијих права (потписана, не и ратификована)
- Европска конвенција о накнади штете жртава насилних кривичних дела (потписана, не и ратификована)
- Конвенција Савета Европе о борби против трговине људима¹³³
- Конвенција Савета Европе о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици (резерва на чл.30. и 44.)¹³⁴
- Конвенција Савета Европе о заштити деце од сексуалног искоришћавања и сексуалног злостављања¹³⁵
- Конвенција о надлежности, меродавном праву, признању и извршењу одлука и сарадњи у материји родитељске одговорности и мера за заштиту деце¹³⁶

Уједињене нације:¹³⁷

- Међународни пакт о грађанским и политичким правима, Први и Други факултативни протокол¹³⁸
- Међународни пакт о економским, социјалним и културним правима¹³⁹
- Конвенција о елиминисању свих облика дискриминације жена, Опциони протокол, Амандман на члан 20. став 1. Конвенције¹⁴⁰

¹³⁰ Закон о потврђивању Конвенције о прању, тражењу, заплени и конфискацији прихода стечених криминалом („Сл. лист СРЈ – Међународни уговори”, бр. 7/2002 и „Сл.лист СЦГ – Међународни уговори”, бр.18/2005)

¹³¹ Закон о потврђивању Кривичноправне конвенције о корупцији („Сл. лист СРЈ – Међународни уговори”, бр. 2/2002), Закон о потврђивању Другог додатног протокола уз Кривичноправну конвенцију о корупцији („Сл. гласник РС – Међународни уговори”, бр. 102/2007)

¹³² Закон о потврђивању Грађанскоправне конвенције о корупцији („Сл. гласник РС – Међународни уговори”, бр. 102/2007)

¹³³ Закон о потврђивању Конвенције Савета Европе о борби против трговине људима („Сл. гласник РС – Међународни уговори”, бр. 19/2009)

¹³⁴ Закон о потврђивању Конвенције Савета Европе о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици („Сл. гласник РС – Међународни уговори”, бр. 12/2013)

¹³⁵ Закон о потврђивању Конвенције Савета Европе о заштити деце од сексуалног искоришћавања и сексуалног злостављања („Сл. гласник РС – Међународни уговори”, бр. 1/2010)

¹³⁶ Закон о потврђивању Конвенције о надлежности, меродавном праву, признању и извршењу одлука и сарадњи у материји родитељске одговорности и мера за заштиту деце („Сл.гласник РС - Међународни уговори, бр. 20/2015)

¹³⁷Према: <http://indicators.ohchr.org/>

¹³⁸ Закон о ратификацији Међународног пакта о грађанским и политичким правима, ("Службени лист СФРЈ", бр. 7/1971), Закон о потврђивању Факултативног протокола уз Међународни пакт о грађанским и политичким правима („Службени лист СРЈ- Међународни уговори”, бр. 4/2001), Закон потврђивању Другог факултативног протокола уз Међународни пакт о грађанским и политичким правима, који има за циљ укидање смртне казне („Сл. лист СРЈ - Међународни уговори“, бр. 4/2001)

¹³⁹ Закон о ратификацији Међународног пакта о економским, социјалним и културним правима („Сл. лист СФРЈ- Међународни уговори”, бр. 7/1971)

¹⁴⁰ Закон о ратификацији Конвенције о елиминисању свих облика дискриминације жена („Сл. лист СФРЈ- Међународни уговори”, бр. 11/1981), Закон о потврђивању Опционог протокола уз Конвенцију о елиминисању свих облика дискриминације жена („Сл. лист СРЈ-Међународни уговори”, бр.66/2002),

- Међународна конвенција о укидању свих облика расне дискриминације¹⁴¹
- Конвенција против тортуре и других сурових, нељудских и понижавајућих казни или поступака, Опциони протоколи¹⁴²
- Конвенција о правима детета¹⁴³
Факултативни протокол уз Конвенцију о правима детета о учешћу деце у оружаним сукобима
Факултативни протокол уз Конвенцију о правима детета о продаји деце, дечјој проституцији и дечјој порнографији
- Међународна конвенција о заштити права свих радника миграната и чланова њихових породица (није ратификована)
- Међународна конвенција о заштити свих лица од присилних нестанака¹⁴⁴
- Конвенција Уједињених нација против транснационалног организованог криминала са додатним протоколима:
Протоколом за превенцију, сузбијање и кажњавање трговине људским бићима, нарочито женама и децом и
Протоколом против кријумчарења миграната копном, морем и ваздухом¹⁴⁵
- Бечка конвенција о конзуларним односима¹⁴⁶

МОР.¹⁴⁷

- Конвенција број 29 о принудном раду¹⁴⁸
- Конвенција број 105 о укидању принудног рада¹⁴⁹
- Конвенција број 182 о најгорим облицима дечијег рада¹⁵⁰

Закон о потврђивању Амандмана на члан 20. став 1. Конвенције о елиминисању свих облика дискриминације жена („Сл.гласник РС - Међународни уговори“, бр. 5/2014)

¹⁴¹ Закон о ратификацији Међународне конвенције о укидању свих облика расне дискриминације („Сл. лист СФРЈ- Међународни уговори“, бр. 6/1967)

¹⁴² Закон о ратификацији Конвенције против мучења и других свирепих, нехуманих или понижавајућих поступака („Сл. лист СФРЈ- Међународни уговори“, бр. 9/1991), Закон о потврђивању Опционог протокола уз Конвенцију против мучења и других свирепих, нехуманих или понижавајућих поступака („Сл.лист СЦГ-Међународни уговори“, бр. 16/2005 и 2/2006) и Закон о потврђивању Опционог протокола уз Конвенцију против мучења и других свирепих, нехуманих или понижавајућих поступака („Сл. лист СФРЈ- Међународни уговори“, бр. 16/2005)

¹⁴³ Закон о ратификацији Конвенције о правима детета („Сл. лист СФРЈ- Међународни уговори“, бр. 15/1990), Закон о потврђивању Факултативног протокола о продаји деце, дечјој проституцији и дечјој порнографији уз Конвенцију о правима детета („Сл. лист СРЈ- Међународни уговори“, бр. 22/2002) и Закон о потврђивању Факултативног протокола о учешћу деце у оружаним сукобима уз Конвенцију о правима детета („Сл. лист СФРЈ- Међународни уговори“, бр. 22/2002)

¹⁴⁴Закон о потврђивању Међународне конвенције о заштити свих лица од присилних нестанака („Сл.гласник РС - Међународни уговори, бр.1/2011)

¹⁴⁵ Закон о потврђивању Конвенције Уједињених нација против транснационалног организованог криминала са додатним протоколима („Сл. лист СРЈ – Међународни уговори“, бр. 6/2001)

¹⁴⁶ Уредба о ратификацији Бечке конвенције о конзуларним односима („Сл. лист СФРЈ – Међународни уговори и други споразуми“, бр. 5/1966)

¹⁴⁷Према:http://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=1000:11200:0::NO:11200:P11200_COUNTRY_ID:102839

¹⁴⁸ Закон о пројекту Конвенције о принудном или обавезном раду („Службене новине Краљевине Југославије“, бр. 297-СХ/1932)

¹⁴⁹ Закон о потврђивању Конвенције МОР број 105 која се односи на укидање принудног рада („Сл. лист СРЈ – Међународни уговори“, бр. 13/2002)

- Протокол П029 уз Конвенцију о принудном раду (није ратификован)

Регионални инструменти:

- Конвенција о полицијској сарадњи у југоисточној Европи¹⁵¹
- Споразум о оперативној и стратешкој сарадњи између Републике Србије и Европске полицијске канцеларије¹⁵²
- Конвенција о Центру за спровођење закона у југоисточној Европи¹⁵³

2. Преглед постојећих Стандардних оперативних процедура, Индикатора за идентификацију, Меморандума/Протокола о сарадњи

2.1 Стандардне оперативне процедуре

- Смернице за стандардне оперативне поступке поступања са жртвама трговине људима (у Анексу Споразума о сарадњи између Министарства унутрашњих послова, Министарства финансија, Министарства правде, Министарства здравља, Министарства просвете и Министарства рада и социјалне политике, у области борбе против трговине људима од 12. новембра 2009. године)
- Стандардне оперативне процедуре за граничну полицију - Хуманитарно управљање границама (са Индикаторима и смерницама за идентификацију жртава)
- Стандардне оперативне процедуре - Заштита деце избеглица и миграната
- Стандардне оперативне процедуре за превенцију и заштиту избеглица и миграната од родно заснованог насиља (у припреми)

2.2 Индикатори за идентификацију жртава

- Индикатори за прелиминарну идентификацију жртава трговине људима за полицију
- Индикатори за прелиминарну идентификацију жртава трговине људима за социјалну заштиту – деца
- Индикатори за прелиминарну идентификацију жртава трговине људима за социјалну заштиту – одрасли
- Индикатори за прелиминарну идентификацију жртава трговине људима – образовање¹⁵⁴

¹⁵⁰ Закон о потврђивању Конвенције МОП број 182 о најгорим облицима дечијег рада и препоруке МОП број 190 о забрани и хитној акцији за укидање најгорих облика дечјег рада („Сл. лист СФРЈ - Међународни уговори”, бр. 2/2003)

¹⁵¹ Закон о потврђивању Конвенције о полицијској сарадњи у југоисточној Европи („Сл. гласник РС - Међународни уговори”, бр. 70/2007)

¹⁵² Закон о потврђивању Споразума о оперативној и стратешкој сарадњи између Републике Србије и Европске полицијске канцеларије („Сл. гласник РС - Међународни уговори”, бр. 5/2014)

¹⁵³ Закон о потврђивању Конвенције о Центру за спровођење закона у југоисточној Европи („Сл. гласник РС - Међународни уговори”, бр. 8/2011)

¹⁵⁴ Национални индикатори доступни на: <http://www.centarzztlj.rs/index.php/aktivnosti/item/65-objavljeni-indikatori-za-preliminarnu-identifikaciju-%C5%BErtava-trgovine-ljudima>

- Индикатори Канцеларије УН за питања дроге и криминала (УНОДЦ)
- Индикатори Међународне организације рада (МОП)

2.3 Меморандуми/Протоколи о сарадњи

- Меморандум о сарадњи између Министарства унутрашњих послова, Републичког јавног тужилаштва и Комесаријата за избеглице и миграције у области борбе против кријумчарења људи (2018)
- Протокол о сарадњи Министарства унутрашњих послова, Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања и Републичког јавног тужилаштва (2018)
- Меморандум о сарадњи у борби против кријумчарења људи између Републичког јавног тужилаштва и Министарства унутрашњих послова (2016)
- Меморандум о разумевању између Удружења АСТРА и Републичког јавног тужилаштва (2012)
- Меморандум о разумевању између Удружења Атина и Републичког јавног тужилаштва (2013)
- Меморандум о разумевању између Удружења Виктимолошко друштво Србије и Републичког јавног тужилаштва (2015)
- Меморандум о сарадњи Удружења АСТРА и Министарства унутрашњих послова за заштиту нестале деце (2014)
- Меморандум о сарадњи Удружења АСТРА и Центра за заштиту жртава трговине људима (2016)
- Протокол о сарадњи Националне службе за запошљавање и Центра за заштиту жртава трговине људима (2017)

V ДЕО – Листа контаката

1. Листа контаката на националном нивоу

Центар за заштиту жртва трговине људима:

- дежурни телефон: +381 11 063 610 590
- електронска адреса: centar@centarzztlj.rs
- поштанска адреса: Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, Сектор за бригу о породици и социјалну заштиту, Центар за заштиту жртва трговине људима, Београд, Немањина бр. 22-26.

Министарство унутрашњих послова, Дирекција полиције, Управа криминалистичке полиције:

- телефон: +381 11 2471019 или +381 64 724 1019
- електронска адреса: ukp@mup.gov.rs

Министарство унутрашњих послова, Дирекција полиције, Канцеларија за координацију активности у борби против трговине људима:

- телефон: +381 11 3200 603 +381 11 3200 685
- електронска адреса: natco@mup.gov.rs

Удружење АСТРА:

- СОС телефон: + 381 11 785 0000 или 0800 101201
- електронска адреса: sos@astra.rs

Удружење Атина:

- телефон: +381 61 638 4071
- електронска адреса: office@atina.org.rs

Адресар установа и других пружалаца услуга социјалне заштите:

https://npm.rs/attachments/article/55/adresar_ustanova.pdf

Интерактивна мапа са Адресаром организација, служби и институција које пружају помоћ и подршку жртвама кривичних дела:

<http://www.interaktivnamapa.rs/>

2. Листа контаката на меѓународном нивоу

Интерактивна мапа са подацима о националном одговору држава чланица ЕУ у области борбе против трговине људима, укључујући Адресар релевантних националних институција и ОЦД:

https://ec.europa.eu/anti-trafficking/member-states_en

Национални СОС телефони (држава чланица ЕУ):

https://ec.europa.eu/anti-trafficking/citizens-corner-national-hotlines/national-hotlines_en